

การจัดการองค์ความรู้ (KNOWLEDGE MANAGEMENT: KM)

“การพัฒนานักศึกษา ให้มีทักษะบัณฑิตวิศวกรสังคม”

คำนำ

การจัดทำการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) เรื่อง การพัฒนาทักษะบัณฑิตวิศวกรรมสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ได้มีการเสวนาแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และได้สังเคราะห์ข้อมูลจากการระดมความคิดเห็นจากคณาจารย์และบุคลากรผู้เข้าร่วมเสวนา และวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมีประสบการณ์ในการสร้างองค์ความรู้ ในการสร้างความรู้ความเข้าใจและให้แนวทางในการพัฒนาทักษะบัณฑิตวิศวกรรมสังคมของคณะ ให้เกิดองค์ความรู้และแนวทางในการพัฒนานักศึกษาให้เกิดคุณลักษณะบัณฑิตวิศวกรรมสังคม เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามคุณลักษณะบัณฑิตของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งการจัดการความรู้(KM) เป็นการรวบรวมองค์ความรู้เพื่อเป็นคู่มือการดำเนินงานได้อย่างมีขั้นตอนและเกิดประสิทธิภาพ รวมถึงการกำกับติดตามการดำเนินงานด้านการบริหารการจัดการความรู้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในงานประกันคุณภาพการศึกษา และสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของคณะฯ เพื่อนำไปสู่การดำเนินงานด้านงานประกันคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

ฝ่ายงานประกันคุณภาพการศึกษา
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1	ความรู้เบื้องต้นของวิศวกรสังคม.....	1
	ที่มาของวิศวกรสังคม.....	1
	ความหมายของวิศวกรสังคม.....	2
	วัตถุประสงค์ของโครงการวิศวกรสังคม.....	2
	วิศวกรสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.....	2
บทที่ 2	ประวัติความเป็นมาของคณะ.....	6
	ประวัติความเป็นมาของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.....	6
	ตราสัญลักษณ์ประจำคณะ.....	8
	ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.....	8
	โครงสร้างการบริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	10
	นโยบายด้านคุณภาพของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.....	12
	ค่านิยมวัฒนธรรมองค์กร.....	15
	อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ คุณลักษณะบัณฑิตด้านวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ.....	15
	ข้อมูลด้านอาคารและสถานที่.....	16
บทที่ 3	แนวคิดการจัดการความรู้.....	19
	ความหมายการจัดการความรู้.....	19
	กระบวนการจัดการความรู้.....	19
	องค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้.....	21
	เครื่องมือจัดการความรู้.....	21
	ประโยชน์ของการจัดการความรู้.....	24
บทที่ 4	งานวิศวกรสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.....	25
	การจัดอบรม.....	25
	การสอนเครื่องมือวิศวกรสังคม.....	27
	กิจกรรมพัฒนาทักษะ soft skills.....	30
	กิจกรรมพัฒนาทักษะ up skill.....	34
	การพัฒนากิจกรรม soft skills และ up skill	37

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 การพัฒนาทักษะบัณฑิตวิศวกรสังคม	40
การประยุกต์ใช้เครื่องมือวิศวกรสังคม.....	40
การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะ.....	43
ชั้นนำ.....	43
ชั้นสอน.....	43
ชั้นสรุป.....	46
ผลลัพธ์จากชุมชนสู่ปลายทางเป็นโมเดล.....	49
การพัฒนาการบริการ.....	49
การพัฒนาผลิตภัณฑ์.....	50
พัฒนานวัตกรรมชุมชน.....	52
พัฒนาด้านอื่น ๆ.....	53
การเสวนาจัดการความรู้.....	54
ทบทวนการถ่ายทอดหลักการ “Student – Based Outcomes”.....	54
ทบทวนจุดประสงค์ในการพัฒนานักศึกษา.....	55
ทบทวนการสอนเครื่องมือวิศวกรสังคม.....	55
การทบทวนฐานกิจกรรม.....	56
ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา.....	58
บรรณานุกรม	60
ภาคผนวก	61
ภาคผนวก ก ประมวลภาพการอบรมเชิงปฏิบัติการลงพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัย.....	61
ภาคผนวก ข คำสั่งกิจกรรมเสวนาองค์ความรู้และจัดการความรู้ (KM).....	71
ภาคผนวก ค กำหนดการอบรมเสวนาองค์ความรู้และจัดการความรู้.....	73
ภาคผนวก ง ประมวลภาพการเสวนาจัดการความรู้.....	75

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 อบรมเสริมทักษะ Soft Skills ด้วยกระบวนการวิศวกรสังคม รุ่นที่ 1.....	4
ภาพที่ 1.2 อบรมเสริมทักษะ Soft Skills ด้วยกระบวนการวิศวกรสังคม รุ่นที่ 2.....	4
ภาพที่ 2.1 ตราสัญลักษณ์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.....	8
ภาพที่ 2.2 โครงสร้างการบริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.....	10
ภาพที่ 3.1 เครื่องมือการจัดการความรู้.....	22
ภาพที่ 4.1 การอบรม “วิทยากรกระบวนการเพื่อการพัฒนาทักษะวิศวกรสังคม”	26
ภาพที่ 4.2 สไลด์การประเมินตนเองเพื่อแบ่งกลุ่ม.....	27
ภาพที่ 4.3 สไลด์สอนเครื่องมือฟ้าประทาน.....	27
ภาพที่ 4.4 สไลด์สอนเครื่องมือนาฬิกาชีวิต.....	28
ภาพที่ 4.5 สไลด์สอนเครื่องมือใหม่ไลน์พัฒนาการ.....	28
ภาพที่ 4.6 สไลด์สอนเครื่องมือใหม่ไลน์กระบวนการ.....	29
ภาพที่ 4.7 สไลด์สอนเครื่องมือ MIC MODEL.....	29
ภาพที่ 4.8 การจัดกิจกรรม "พัฒนาทักษะ Soft Skills ด้วยกระบวนการวิศวกรสังคม" รุ่นที่ 1.....	30
ภาพที่ 4.9 การจัดกิจกรรม "พัฒนาทักษะ Soft Skills ด้วยกระบวนการวิศวกรสังคม" รุ่นที่ 2.....	30
ภาพที่ 4.10 การจัดกิจกรรม "พัฒนาทักษะ Soft Skills ด้วยกระบวนการวิศวกรสังคม" รุ่นที่ 3.....	31
ภาพที่ 4.11 การจัดกิจกรรม "พัฒนาทักษะ Soft Skills ด้วยกระบวนการวิศวกรสังคม" รุ่นที่ 4.....	31
ภาพที่ 4.12 การจัดกิจกรรม "พัฒนาทักษะ Soft Skills ด้วยกระบวนการวิศวกรสังคม" รุ่นที่ 5.....	32
ภาพที่ 4.13 การนำนักศึกษาลงพื้นที่วิศวกรสังคม รุ่นที่ 1 อบต.บางสมบูรณ์.....	33
ภาพที่ 4.14 การนำนักศึกษาลงพื้นที่วิศวกรสังคม รุ่นที่ 2 อบต.บางสมบูรณ์.....	33
ภาพที่ 4.15 การอบรม Up Skill การเตรียม “นักเล่าเรื่อง” ของชุมชน” ภายในมหาวิทยาลัย.....	34
ภาพที่ 4.16 การลงพื้นที่องค์กรฯ พัฒนาทักษะการผลิตสื่อนำเสนอเรื่องเล่า.....	35
ภาพที่ 4.17 การลงพื้นที่ปากพลี พัฒนาทักษะการผลิตสื่อนำเสนอเรื่องเล่า.....	36
ภาพที่ 4.18 การลงพื้นที่ดงละคร พัฒนาทักษะการผลิตสื่อนำเสนอเรื่องเล่า.....	37
ภาพที่ 4.19 การอบรม “ทักษะการคิดผ่านกระบวนการวิศวกรสังคม” (design thinking)	38
ภาพที่ 4.20 การลงพื้นที่ฐานการเรียนรู้ของชุมชนเกาะหวาย ปากพลี จังหวัดนครนายก	39
ภาพที่ 5.1 สไลด์บทบาทหน้าที่ของวิศวกรสังคม.....	41
ภาพที่ 5.2 สไลด์วิธีคิดเชิงออกแบบ.....	42
ภาพที่ 5.3 สไลด์ขั้นตอนการวิเคราะห์ปัจจัยจากทุน.....	42

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 5.4 สไลด์ warm up จากโจทย์.....	43
ภาพที่ 5.5 สไลด์ Design Thinking Process.....	43
ภาพที่ 5.6 สไลด์การให้โจทย์จากชุมชน.....	44
ภาพที่ 5.7 สไลด์การแลกเปลี่ยนความคิด.....	44
ภาพที่ 5.8 สไลด์ตัวอย่างโมเดลธุรกิจ.....	45
ภาพที่ 5.9 การตกลึกความรู้โมเดล bmc การพัฒนาการบริการของโฮมสเตย์.....	50
ภาพที่ 5.10 การตกลึกความรู้โมเดล bmc การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุด set ที่นอนผ้าทอไทยพวน.....	51
ภาพที่ 5.11 การตกลึกความรู้โมเดล bmc การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมกระเป๋าผ้าทอไทยพวน.....	51
ภาพที่ 5.12 การตกลึกความรู้โมเดล bmc การพัฒนานวัตกรรมสติ๊กเกอร์ไลน์ไทยพวน.....	52
ภาพที่ 5.13 การตกลึกความรู้โมเดล bmc การพัฒนานวัตกรรมรสชาติของอาหารพื้นบ้านไทยพวน.....	53
ภาพที่ 5.14 การตกลึกความรู้ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลสัมภาษณ์ชุมชน.....	53
และฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือวิศวกรสังคม	
ภาพที่ 5.15 การสะท้อนผลจากจากประสบการณ์และประโยชน์ที่ได้รับของนักศึกษา.....	54
ภาพที่ 5.16 กระบวนการพัฒนาทักษะบัณฑิตวิศวกรสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.....	59

บทที่ 1

ความรู้เบื้องต้นของวิศวกรรมสังคม

ปัจจุบันงานด้านวิศวกรรมมีบทบาทอย่างมากในการขับเคลื่อนและส่งเสริมให้การดำเนินพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏสะท้อนผลลัพธ์ในการเข้าถึงชุมชนและสังคมอย่างชัดเจน ในบทนี้จึงขอเสนอความรู้เบื้องต้นของวิศวกรรมสังคมเพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐาน ดังนี้

ที่มาของวิศวกรรมสังคม

“มหาวิทยาลัยราชภัฏ” เป็นมหาวิทยาลัยที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนาม และได้มีพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้อัญเชิญตราพระราชลัญจกรส่วนพระองค์เป็นตราประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏ คำว่า “ราชภัฏ” มีความหมายว่า “คนของพระราชา ข้าของแผ่นดิน” ที่มุ่งหวังผลิตบัณฑิตเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่างพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏทั้งหมด 38 แห่งทั่วประเทศ มาอย่างยาวนาน

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ทรงมีพระราโชบายมีและพระมหากรุณาธิคุณต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏตลอดมา ยกย่องการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นเชิงรุก ได้ทรงมอบหมายของคมนตรีให้ติดตามการดำเนินงานภายใต้ชื่อ “โครงการวิศวกรรมสังคม” (social engineer) ซึ่งเกิดขึ้นจากทรงมีแนวทางการศึกษา 10 ทิ้ง 4 ประการ ประกอบด้วย 1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง 2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง 3) มีงานทำ-มีอาชีพ และ 4) เป็นพลเมืองดี “วิศวกรรมสังคม” (Social Engineer) จึงเป็นนวัตกรรมการศึกษาแนวใหม่ที่เน้นเสริมสร้างศักยภาพบัณฑิตเพื่อรับใช้สังคมให้เข้าถึงปัญหาของท้องถิ่น ซึ่งเป็นในยุทธศาสตร์การดำเนินพันธกิจของมหาวิทยาลัย ตามยุทธศาสตร์ใหม่ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ประเทศไทย “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” และกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีความเข้มแข็งและมีความยั่งยืน โดยมีวิธีการสร้างสังคมทั้งการสังเกต การเก็บข้อมูล คิดวิเคราะห์ แบบมีเหตุและผล บริหารจัดการปัญหาอย่างเป็นระบบ ใช้วิธีการเข้าถึงชุมชนด้วยการลงพื้นที่ คิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาและสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทั้งในพื้นที่ชนบทและชุมชนเมือง ให้สามารถยกระดับความสามารถในการจัดการตนเองได้

ความหมายของวิศวกรสังคม

วิศวกรสังคม (Social Engineers) มีความหมายที่สามารถสรุปว่า หมายถึงผู้ที่มีความสามารถในคิดวิเคราะห์อย่าง เป็นระบบ เป็นเหตุเป็นผล เชื่อมโยงอย่างบูรณาการแบบข้ามศาสตร์ คณะศาสตร์ ผสมศาสตร์มีความรู้การใช้เครื่องมือ เทคนิควิธี กระบวนการ ขั้นตอนในการ พัฒนาคนในชุมชน ท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของโครงการวิศวกรสังคม

โครงการวิศวกรสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน สังคม ท้องถิ่น เพื่อสร้างทักษะติดตัวนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้แก่

- 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงเหตุผล มองปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทาย
- 2) ทักษะการสื่อสารองค์ความรู้ ประสานงาน แก้ไขปัญหา
- 3) ทักษะการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นโดยปราศจากความขัดแย้ง ระดมสรรพกำลังและทรัพยากรในการแก้ปัญหา
- 4) ทักษะการสร้างนวัตกรรมชุมชนและเกิดการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

จากวัตถุประสงค์ที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า บทบาท หน้าที่ ของวิศวกรสังคมนั้น จะต้องสามารถวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ช่วยในการยกระดับองค์ความรู้ในชุมชนได้ดี การสร้างนวัตกรรมเพื่อการแก้ปัญหาชุมชน ตลอดจนสร้างความยั่งยืนในการแก้ปัญหาเชิงพื้นที่บนฐานข้อมูลของชุมชน และเหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงไปในศตวรรษที่ 21

วิศวกรสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครฯ ภายใต้อาณัติของกระทรวงศึกษาธิการ และโครงการ “วิศวกรสังคม” มีพันธกิจ คือการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มุ่งผลิตบัณฑิตและพัฒนาครู ให้เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้บูรณาการการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ เพื่อสร้างและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ ตลอดจนพัฒนาระบบบริหารจัดการ มีฐานะเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครเป็นหนึ่งในแกนนำดำเนินงานที่ตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูล ที่เชื่อมโยงกับประเด็นต่าง ๆ ทางสังคม ด้วยแนวคิดวิศวกรสังคมที่เกิดขึ้นให้สามารถใช้ข้อมูลที่ถูกต้องเข้ากับสถานการณ์ได้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเรียนรู้ เปิดพื้นที่การเรียนรู้ให้นักศึกษาได้เติบโตทางความคิดอย่างมีคุณภาพ มีทัศนคติที่ดีต่อบ้านเมือง มีความสามัคคี เป็นสถาบันการศึกษาชุมชนท้องถิ่น ที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ

เป็นแหล่งรวมของนักวิชาการ นักปฏิบัติ มีทั้งองค์ความรู้ และเครื่องมือที่ทันสมัย พอที่จะยกระดับคนในประเทศไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อยกระดับการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคมให้มีศักยภาพและคุณภาพที่สูงขึ้น เกิดความมั่นคงและยั่งยืน นอกจากนี้มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครได้ทำข้อตกลงความร่วมมือกับ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือชื่อว่า “ วิศวกรสังคมสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยวิจัยและนวัตกรรม” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการมุ่งพัฒนาทักษะและเครื่องมือวิศวกรสังคมด้วยการนำองค์ความรู้จากการวิจัยและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษาตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้เพื่อสร้างนักศึกษาต้นแบบวิศวกรสังคมในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น<https://www.banmuang.co.th/column/politic/7126>

ในการนำโครงการวิศวกรสังคมมาประยุกต์ใช้กับพันธกิจของมหาวิทยาลัย ได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินสู่คณะและหน่วยงาน ได้แก่ คณะ กองพัฒนานักศึกษา และสถาบันวิจัยและพัฒนา ซึ่งดำเนินงานอย่างต่อเนื่องกับนักศึกษาหลายรุ่น เช่น จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาทักษะ Soft Skills ด้วยกระบวนการวิศวกรสังคมเพื่อสร้างแกนนำวิศวกรสังคม (แม่ไก่) สำหรับผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา เพื่อน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการสร้างคนไทยให้มีคุณลักษณะคือ มีทัศนคติที่ดีและถูกต้อง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงเข้มแข็ง มีอาชีพ มีงานทำ และเป็นพลเมืองที่ดีมีระเบียบวินัย นำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปต่อยอดตามบริบทของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งมุ่งหวังให้อาจารย์เป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ ซึ่งจะเสริมหนุนให้นักศึกษาทุกคนของมหาวิทยาลัยราชภัฏมี Soft skills ที่ผู้ประกอบการต้องการและสังคมต้องการ ได้แก่ Critical thinking & problem solving skill (การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา), Communication skill (การสื่อสารองค์ความรู้เพื่อแก้ปัญหา), Collaboration & Teamwork skill (การทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยปราศจากข้อขัดแย้ง) และ Creativity & innovation skill (ความคิดเชิงสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรม) เช่น “โครงการบ่มเพาะนักศึกษาให้มีคุณลักษณะตามหลักวิศวกรสังคม” เป็นการให้ความรู้พื้นฐานภายในมหาวิทยาลัย การลงพื้นที่ชุมชนเพื่อปฏิบัติงาน ตลอดจนการถอดบทเรียน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มศักยภาพการพัฒนาเชิงพื้นที่ของนักศึกษาด้วยกระบวนการวิศวกรสังคมฯ ทุกกิจกรรมที่ผ่านมา นักศึกษาได้นำกระบวนการทางวิศวกรสังคม (Soft Skills) ด้วยทักษะ 4 ประการ ได้แก่ 1) เป็นนักคิด 2) นักสื่อสาร 3) นักประสาน และ 4) นักสร้างนวัตกรรม นอกจากนี้ยังมีการอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างวิทยากรต้นแบบ (Seal) เพื่อเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่คณะและหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย

ผลจากการอบรมและการฝึกปฏิบัติ (Training and Workshops) ไปใช้กับสนามการทำงานจริง ในการลงพื้นที่และปฏิบัติ ภารกิจจริงกับชุมชนและท้องถิ่น นักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชน โดยเริ่มตั้งแต่การสำรวจปัญหา ค้นหาแนวทาง และทดลองแก้ไข ปัญหา โดย การบูรณาการศาสตร์ที่หลากหลายของแต่ละคณะ สาขาวิชา จนสามารถก่อให้เกิดผลลัพธ์ ต่อการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ภาพที่ 1.1 อบรมเสริมทักษะ Soft Skills ด้วยกระบวนการวิศวกรสังคม รุ่นที่ 1 (สำหรับนักศึกษา)
เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2566 ณ หอประชุมภัทรมหาราช

ภาพที่ 1.2 อบรมเสริมทักษะ Soft Skills ด้วยกระบวนการวิศวกรสังคม รุ่นที่ 2 (สำหรับนักศึกษา)
เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2566 ณ หอประชุมภัทรมหาราช

ด้านการจัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้ลงพื้นที่ในแต่ละชุมชน/ท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสได้นำหลักการและทักษะทางวิศวกรรมสังคม (Soft Skills) เข้ามาใช้บูรณาการในหลายศาสตร์วิชา เพื่อการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นเป้าหมาย ให้สามารถออกมาเป็นบทเรียนหรือเป็นความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) เพื่อที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการ ซึ่งได้แก่ นักศึกษา และ คณาจารย์ ณ ที่นี้ อันจะนำมาซึ่งการสรุปผลออกมาเป็นองค์ความรู้ วิธีการและแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาส่วนต่าง ๆ ของโครงการ เพื่อให้ผลลัพธ์การจัดกิจกรรมต่อ ๆ ไปมีความสร้างสรรค์และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นนักศึกษาและคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ทั้ง 5 คณะ โดยจัดขึ้นในรูปแบบผสมผสาน (Blended Learning) ทั้งรูปแบบ On-site และ Online มาอย่างต่อเนื่อง

งานด้านวิศวกรรมสังคมเกิดขึ้นตามพระราชโอรชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีคุณลักษณะบัณฑิตวิศวกรรมสังคม และเป็นหนึ่งในแกนนำดำเนินงาน “วิศวกรรมสังคม” ซึ่งเป็นนวัตกรรมเพื่อรับใช้สังคมให้เข้าถึงปัญหาของท้องถิ่น มาโดยตลอด ปัจจุบันหน่วยงานภายในและคณะทั้ง 5 คณะดำเนินงานวิศวกรรมสังคมอย่างต่อเนื่องทุกปี ได้แก่ เป็นแกนนำอบรมวิทยากรต้นแบบให้แก่กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ การจัดอบรมความรู้เชิงปฏิบัติการให้แก่อาจารย์และบุคลากร และจัดอบรมความรู้เชิงปฏิบัติการให้แก่ศึกษาระดับคณะและมหาวิทยาลัย

บทที่ 2

ข้อมูลพื้นฐานของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จัดการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา มีข้อมูลพื้นฐาน ดังนี้

ประวัติความเป็นมาของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มีประวัติความเป็นมา โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 เมื่อโรงเรียนฝึกหัดครูพระนครได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นวิทยาลัยครู และได้เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา จากนั้นมีวิวัฒนาการจนถึงปัจจุบัน สรุปได้ดังนี้

ปีพุทธศักราช 2512 วิทยาลัยครูพระนครได้เปิดการเรียนการสอนในวิชาเอกสาขาต่าง ๆ ในวิชาสามัญเพิ่มขึ้นในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงสาขาวิชาในสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์โดยเปิดสอน 3 สาขาวิชาเอก คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และสังคมศึกษา

ปีพุทธศักราช 2517 วิทยาลัยครูพระนครได้เปิดสอนวิชาเอกภาษาไทย ภาษาอังกฤษและอุตสาหกรรมศิลป์ ระดับประโยคครูอุดมศึกษา ซึ่งเป็นระดับการศึกษาที่เรียนต่อจาก ป.กศ. สูง 2 ปี และในปี พ.ศ. 2518 เมื่อมีพระราชบัญญัติวิทยาลัยครูออกมาบังคับใช้ จึงได้ปรับการศึกษาประโยคครูอุดมศึกษาเป็น ระดับปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิตเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายดังกล่าว ต่อมาได้เปิดสาขาวิชาเอก ในสายครุศาสตร์เพิ่มขึ้นอีก 4 สาขา คือ ดนตรี นาฏศิลป์ ศิลปกรรม และบรรณารักษศาสตร์ และได้แบ่งหน่วยงานบริหารทางวิชาการออกเป็นคณะวิชา หมวดวิชาสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จึงได้ใช้ชื่อว่า คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยมีหัวหน้าคณะวิชาเป็นผู้บริหารสูงสุด

ต่อมาเมื่อมีการตราพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2527 ออกมาบังคับใช้ ซึ่งในหลักการของกฎหมายดังกล่าวให้วิทยาลัยครูสามารถเปิดสอนวิชาการอื่น ๆ ได้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จึงได้เปิดสอนสายศิลปศาสตร์ระดับปริญญาตรีเพิ่มขึ้น วิชาเอกที่เปิดสอนคือ ภาษาอังกฤษ ภาษาอังกฤษธุรกิจ การพัฒนาชุมชน และศิลปกรรม

เมื่อได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538 คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จึงเปลี่ยนชื่อเป็นคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยมีคณบดีเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารงานของคณะ

ปีพุทธศักราช 2542 ได้มีการเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารงานของคณะตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ จากภาควิชาเป็นโปรแกรมวิชา และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้เปิดสายศิลปศาสตร์ เพิ่มขึ้นอีก 2 โปรแกรมวิชา คือ ภาษาฝรั่งเศสธุรกิจ และรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งเปิด

สอนในปีการศึกษา 2543 ต่อมา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีนโยบายลดการผลิตบัณฑิตสาย ครุศาสตร์ ตามนโยบายของรัฐและเพิ่มสายวิชาการอื่น ๆ ทางด้านศิลปศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับ ความต้องการของสังคมและประเทศชาติโดยเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 เป็นต้นไป

ปีพุทธศักราช 2547 ได้มีพระราชบัญญัติให้สถาบันราชภัฏทั่วประเทศ ยกฐานะขึ้นเป็น มหาวิทยาลัย โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาในวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2547 คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์จึงเป็นคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และได้มีการเปิดสอนในหลักสูตร ใหม่เพิ่มอีก 2 สาขาวิชา ได้แก่ หลักสูตรสาขาวิชาเทคโนโลยีภูมิศาสตร์ และหลักสูตรการบริหารและ พัฒนาเมือง

ในปี พ.ศ. 2548 – ปัจจุบัน ตามกฎกระทรวงการจัดตั้งส่วนราชการในมหาวิทยาลัย ราชภัฏพระนคร พ.ศ. 2548 และประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องการแบ่งส่วนราชการใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ได้กำหนดให้คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เป็นหน่วยงานหนึ่งใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ปี พ.ศ. 2549 ได้แบ่งส่วนราชการภายในคณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์เป็นสำนักงานคณบดี และ ตามประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เรื่องการจัดตั้ง หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พ.ศ. 2551 ได้แบ่งส่วนราชการระดับงานในสำนักงาน คณบดี ดังนี้

1. งานบริหารทั่วไป
2. งานบริการการศึกษา

นอกจากนี้ ในด้านการบริหารจัดการมีรองคณบดี ควบคุมและดูแลงาน 3 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านบริหารและแผน และด้านกิจการนักศึกษา

ในปีการศึกษา 2556 คณะมีภารกิจด้านการจัดการศึกษา การวิจัยและงานสร้างสรรค์ การบริการวิชาการเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และได้มีการเปิดสอน ในหลักสูตรใหม่เพิ่มอีก 1 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต คือ สาขาวิชารัฐศาสตร์

ในปีการศึกษา 2557 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้เปิดการเรียนการสอนใน หลักสูตรใหม่เพิ่มอีก 1 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คือ สาขาภาษาจีนธุรกิจ โดยมีการจัด การศึกษาระดับปริญญาตรี 4 ปี จำนวน 15 หลักสูตร เป็นนักศึกษาหลักสูตรฉบับปรับปรุงตามกรอบ มาตรฐานคุณวุฒิ พ.ศ. 2556 จำนวน 15 หลักสูตร หลักสูตรระดับปริญญาโท จำนวน 1 หลักสูตร และ ปริญญาเอก จำนวน 1 หลักสูตร รวมทั้งหมด 17 หลักสูตร

ในปีการศึกษา 2562 หลักสูตรปริญญาเอกได้ย้ายไปสังกัดคณะวิทยาการจัดการ คณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปัจจุบันจึงมีหลักสูตร ดังนี้คือ หลักสูตรระดับปริญญาตรี จำนวน 15 หลักสูตร หลักสูตรระดับปริญญาโท จำนวน 1 หลักสูตร รวมทั้งหมด 16 หลักสูตร

ในปีการศึกษา 2565 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรระดับปริญญาโทเพิ่มเติมอีก 1 หลักสูตร คือ สาขาวิชานิติศาสตร์ หลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต (น.ม.) และได้ทำการปิดหลักสูตรระดับปริญญาตรี 1 หลักสูตร คือ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีไทย จึงมีหลักสูตรที่เปิดการเรียนการสอนทั้งหมด ดังนี้คือ หลักสูตรระดับปริญญาตรี จำนวน 14 หลักสูตร หลักสูตรระดับปริญญาโท จำนวน 2 หลักสูตร รวมทั้งหมด 16 หลักสูตร

ในปีการศึกษา 2566 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรระดับปริญญาเอกหลักสูตร คือ หลักสูตร 1 รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ด.) ซึ่งปัจจุบันคณะฯ จึงมีหลักสูตรที่เปิดการเรียนการสอนทั้งหมด คือ หลักสูตรระดับปริญญาตรี จำนวน 14 หลักสูตร หลักสูตรระดับปริญญาโท จำนวน 2 หลักสูตร และหลักสูตรปริญญาเอก 1 หลักสูตร รวมทั้งหมด 17 หลักสูตร

ตราสัญลักษณ์ประจำคณะ

ภาพที่ 2.1 ตราสัญลักษณ์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่มา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร (2567)

ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปรัชญา (Philosophy)

สร้างคนดีมีคุณธรรม นำความรู้ สู่การพัฒนาท้องถิ่น

วิสัยทัศน์ (Vision)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มุ่งพัฒนาวิทยาการให้ก้าวหน้า ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ สืบสานศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชุมชน บริการวิชาการและท้องถิ่น ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สังคมในศตวรรษที่ 21

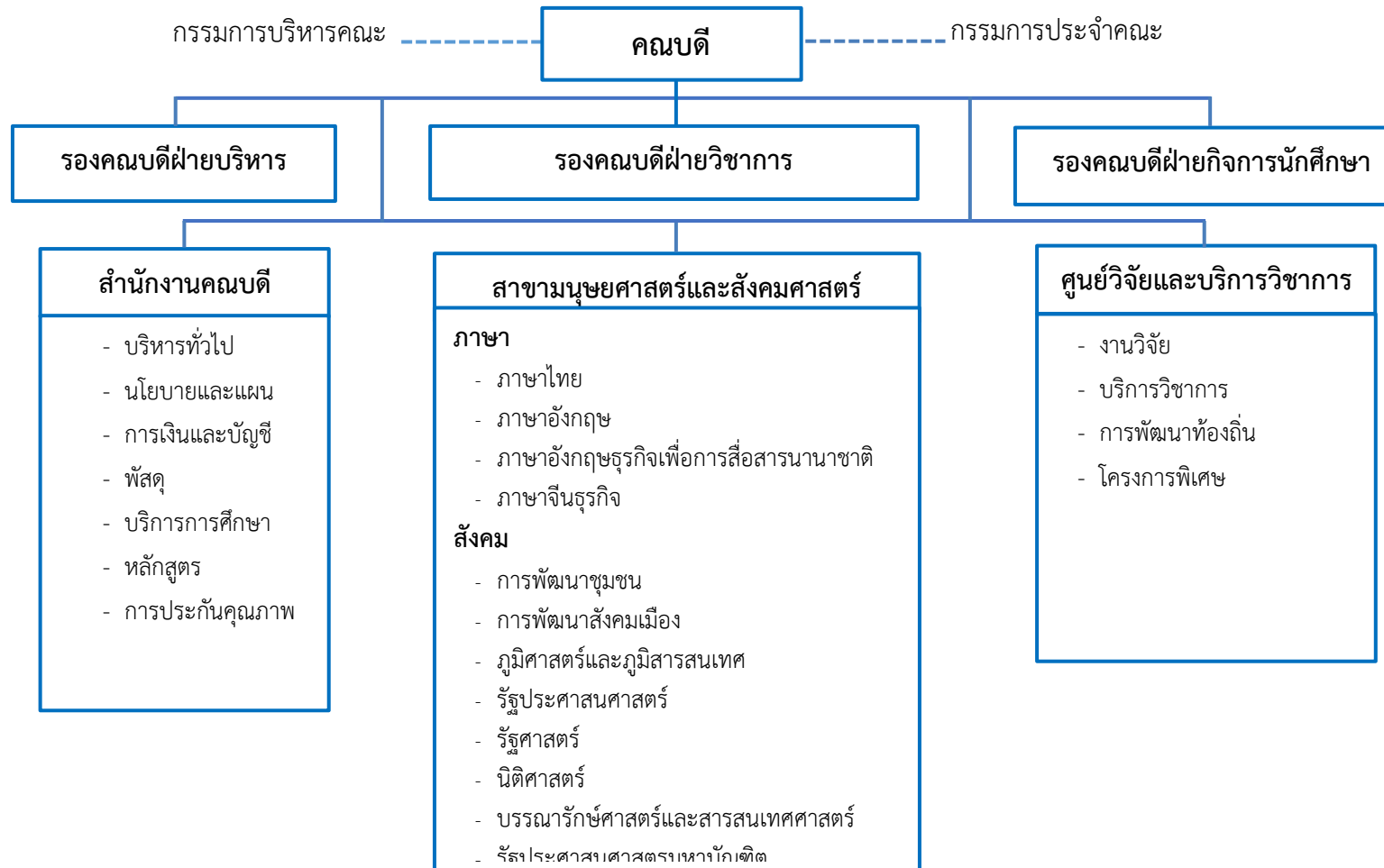
พันธกิจ(Mission)

1. จัดการศึกษาด้านมนุษยศาสตร์ได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของสังคม และชุมชนท้องถิ่น
2. ผลิตบัณฑิตให้เป็นคนเก่งมีความรู้ มีทักษะ มีคุณธรรม เป็นผู้นำทางปัญญาของสังคม
3. บูรณาการความรู้สู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับสภาพบริบทของชุมชน
4. ส่งเสริมและสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมไทยให้เกิดประโยชน์โดยเชื่อมโยงกับการจัดการเรียนการสอน
5. ศึกษาและสืบสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อปลูกฝังหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. พัฒนางค์กรตามหลักธรรมาภิบาล และเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

โครงสร้างการบริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โครงสร้างมีรายละเอียด ดังภาพที่ 2.2

โครงสร้างการบริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ภาพที่ 2.2 โครงสร้างการบริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1. คณะกรรมการประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1) รองศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ อินทพรหม	ประธานกรรมการ
2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมธี ทรัพย์ประสพโชค	รองประธานกรรมการ
3) รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร ยวงเงิน	กรรมการ
4) อาจารย์ ดร.พิทักษ์ ปักษานนท์	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
5) นายธเนศพงษ์ ปิยะวรรณกุล	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
6) นายปลื้มวิฐ์ นาควิจิตรพงศ์	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
7) รองศาสตราจารย์ ดร.ชนะศึก วิเศษชัย	กรรมการ (ประธานสาขาวิชารัฐศาสตร์)
8) อาจารย์ปิยนันท์ ศรีทองทิม	กรรมการ (ประธานสาขาวิชานิติศาสตร์)
9) ดร.ศิริวรรณ วิสุทธิรัตนกุล	กรรมการ (ประธานสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)
10) อาจารย์ศรีณัฐ อินทร์อุริศ	กรรมการ (ประธานสาขาวิชาภาษาอังกฤษ)
11) อาจารย์พีรติ จึงประกอบ	กรรมการ (ประธานสาขาวิชาการออกแบบ)
12) นางสาวชนมณัฏ์ เจริญราช	กรรมการและเลขานุการ

2. คณะกรรมการบริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณบดี	รองศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ อินทพรหม
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ	รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร ยวงเงิน
รองคณบดีฝ่ายบริหาร	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมธี ทรัพย์ประสพโชค
รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา	ดร.ธรรมบุญ จิตตรีบุตร
หัวหน้าสำนักงานคณบดี	นางชวนพิศ วรรณการโสภณ
ประธานหลักสูตรภาษาไทย	ผศ.ดร.กมลพัทธ์ ใจเยือกเย็น
ประธานหลักสูตรภาษาอังกฤษ	อาจารย์ศรีณัฐ อินทร์อุริศ
ประธานหลักสูตรภาษาอังกฤษธุรกิจ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรวิฑูมิ บุญรักษ์
ประธานหลักสูตรนาฏศิลป์และการละคร	อาจารย์รินทร์ลภัส ชินวุฒิกาญจน์กุล
ประธานหลักสูตรดนตรีไทย	ผศ.ดร.ณวัฒน์ หลาวทอง
ประธานหลักสูตรดุริยางคศิลป์	อาจารย์สุกิจ ลัดดาภิบาล
ประธานหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์	ผศ.นนทนันท์ แยมวงษ์
ประธานหลักสูตรการออกแบบ	อาจารย์พีรติ จึงประกอบ
ประธานหลักสูตรพัฒนาสังคมเมือง	อาจารย์ธนาภุต มีสมจิตร
ประธานหลักสูตรการพัฒนาชุมชน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรพล วีรพลางกูร
ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์	ดร.ศิริวรรณ วิสุทธิรัตนกุล
ประธานหลักสูตรนิติศาสตร์	อาจารย์ปิยนันท์ ศรีทองทิม

ประธานหลักสูตรภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ	ดร.อนุวัฒน์ คชวรรณ
ประธานสาขาหลักสูตรรัฐศาสตร์	รองศาสตราจารย์ ดร.ชนะศึก วิเศษชัย
ประธานหลักสูตรภาษาจีนธุรกิจ	อาจารย์อัจฉรา แสงสี
ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต	รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรี กล่อมเมือง
ประธานหลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต	ดร.นภัสรพี เดชางกูร
ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต	รองศาสตราจารย์ ดร.วณิฎา ศิริวรรณสกุล

นโยบายด้านคุณภาพของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีนโยบายด้านคุณภาพที่สอดคล้องกับพันธกิจและเป้าประสงค์ของมหาวิทยาลัยและคณะ ดังนี้

นโยบายด้านการจัดการเรียนการสอน

ส่งเสริมให้มีบรรยากาศความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยนำกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกในการบริหารจัดการ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอน ส่งเสริม การพัฒนาบุคลากรสายสอน ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมที่ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ส่งเสริม การพัฒนาห้องปฏิบัติการเรียนรู้ การใช้ภาษาที่หลากหลายในงานอาชีพ และการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้ใหม่เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ ส่งเสริมความร่วมมือทาง วิชาการระหว่างมหาวิทยาลัย ตลอดจนสนับสนุนการบริการทางวิชาการและมีส่วนร่วมกับชุมชนใน การพัฒนาท้องถิ่น

นโยบายด้านการพัฒนาบุคลากร

คณะมุ่งเน้นสนับสนุนทรัพยากร เพื่อพัฒนาบุคลากรให้ได้ ร้อยละ 100 โดยการพัฒนา บุคลากรด้านวิชาการ วิชาชีพ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรตามแผน ปรับปรุงพัฒนาตามลำดับความสำคัญ เพื่อให้ได้บุคลากรสายสนับสนุน สายวิชาการ ที่มีคุณภาพตาม ภารกิจและเกณฑ์คุณภาพการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

นโยบายด้านการพัฒนานักศึกษา

ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างประสบการณ์และพัฒนาให้นักศึกษาถึง พร้อมด้วยคุณลักษณะของบัณฑิตอันพึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ คุณภาพตามอัตลักษณ์ ของคณะและสาขาวิชา รวมทั้งมีการวิจัยเพื่อเป็นข้อมูล ในการพัฒนานักศึกษาของคณะ

นโยบายด้านการแนะแนวอาชีพและการศึกษาต่อ

ส่งเสริมและสนับสนุนนักศึกษา ให้ได้รับข่าวสารข้อมูลสารสนเทศในด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ให้เป็นผู้มีความรอบรู้ มีทักษะ เจตคติ และค่านิยมที่เหมาะสม มีแนวทางในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกประกอบอาชีพและการศึกษาต่อตามความสนใจความสามารถและความถนัด เพื่อเตรียมความพร้อมสู่โลกของงานและการศึกษาต่อ

นโยบายด้านการวิจัย

ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และนำไปใช้เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ สนับสนุนให้บุคลากรได้รับทุนวิจัยจากแหล่งทุนวิจัยภายนอกสถาบัน โดยการสร้างเครือข่ายกับสถาบันอื่น ๆ และสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรเผยแพร่ผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ในระดับชาติและนานาชาติ โดยการจัดทำวารสารวิชาการเพื่อเป็นเวทีเผยแพร่และฐานข้อมูลที่ได้มาตรฐาน ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่สาธารณชน

นโยบายด้านการบริการวิชาการสู่สังคม

ให้ความสำคัญการพัฒนา ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมบริการวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เช่น การฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ใกล้เคียง องค์การภาครัฐ เอกชน และเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการในประเทศและต่างประเทศด้วยความตระหนัก ถึงความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคมตลอดจนบูรณาการการบริการวิชาการกับการเรียนการสอนและการวิจัยเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สร้างคุณค่าและมูลค่าอย่างยั่งยืน

นโยบายด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

มุ่งให้ผู้บริหาร บุคลากร นักศึกษาและประชาชนเห็นคุณค่า มีทัศนคติที่ดีในการอนุรักษ์ฟื้นฟู สืบสาน สร้างสรรค์และพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรม เป็นผู้นำและมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ศิลปะและวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยให้เกิดนวัตกรรมที่เหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาและสร้างมาตรฐานทางศิลปะและวัฒนธรรมโดยคำนึงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นชาติ และความเป็นสากล เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชนรวมทั้งส่งเสริมความรู้ความเข้าใจศิลปะและวัฒนธรรมนานาชาติ ด้วยกลยุทธ์การบูรณาการการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมกับการเรียนการสอน การบริการทางวิชาการ การวิจัย เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

นโยบายด้านการบริหารจัดการ

มีการจัดระบบการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลที่ประกอบด้วย หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการรับผิชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักมุ่งเน้นฉันทามติ กำหนดอำนาจหน้าที่ของบุคลากรให้ชัดเจน จัดระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารจัดการความเสี่ยง จัดสร้างและพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหาร และจัดทำแนวทางหรือคู่มือในการบริหารจัดการ ปรับปรุงโครงสร้างและระบบบริหารให้สอดคล้องกับพันธกิจของคณะมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกคณะเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อันจะก่อให้เกิดการประหยัดงบประมาณด้านการบริหารจัดการรวมทั้งการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ประสิทธิผล เพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าให้แก่สังคมและประเทศชาติ

นโยบายด้านการเงินและงบประมาณ

จัดสรรงบประมาณตามความจำเป็น เพื่อปรับปรุงพัฒนาภารกิจของหน่วยงาน มีการดำเนินงานอย่างมีระบบได้มาตรฐานการตรวจสอบเงินแผ่นดินที่ตรวจสอบได้ มีระบบการควบคุมภายใน ยึดหลักประหยัด มีการติดตามผลงานและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ รวมทั้งการจัดทำแผนกลยุทธ์ทางการเงิน เพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

นโยบายด้านระบบข้อมูลสารสนเทศ

ปรับปรุงและพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศให้มีข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน ทั้งด้านข้อมูลนักศึกษา ข้อมูลบุคลากร ข้อมูลอาคารสถานที่ ข้อมูลหลักสูตร ข้อมูลการวิจัย การบริการวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ข้อมูลงบประมาณและข้อมูลด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการตัดสินใจบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนให้คณะและมหาวิทยาลัยบรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้

นโยบายด้านการจัดการความรู้ในองค์กร

ส่งเสริมให้หน่วยงานและบุคลากรเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยการนำการจัดการความรู้ (Knowledge Management) มาเป็นเครื่องมือ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคน พัฒนางาน พัฒนาฐานความรู้ขององค์กร อันจะส่งผลให้คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization)

นโยบายด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และการรับรองการปฏิบัติราชการที่ดี (Good Practice) มีระบบกลไกแผนงานประกันคุณภาพและ แนวปฏิบัติที่ดี มีการประเมินตนเอง การตรวจสอบการปฏิบัติราชการและคุณภาพภายในเป็น กระบวนการที่ควบคู่ หรือต้องดำเนินการพร้อมไปกับการปฏิบัติราชการที่ดี มีตัวบ่งชี้ตามเกณฑ์คุณภาพ และมาตรฐาน นำระบบกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการ และนำผล การประเมินมาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ดำเนินภารกิจให้ประสบ ความสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นอย่างดี คณะจึงพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพด้านวิชาการ รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ จึงมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

ค่านิยมวัฒนธรรมองค์กร

- H: Honor** $\Rightarrow$ บุคลากรในคณะทุกคนปฏิบัติงานด้วยความองอาจมีเกียรติ เป็นที่ยอมรับของสังคม
- U: Unity** $\Rightarrow$ บุคลากรในคณะทุกคนมีการร่วมมือประสานการทำงาน เป็นหนึ่งเดียว ไม่มีการแบ่งพรรค แบ่งพวก
- S: Sacrifice** $\Rightarrow$ บุคลากรในคณะทุกคนปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเทร่างกายแรงใจ อุทิศตัวให้กับงานด้วยหวังในความสำเร็จสูงสุดขององค์กร
- O: Order** $\Rightarrow$ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีการบริหารจัดการองค์กร อย่างมีแบบแผน ยึดมั่นตามหลักธรรมาภิบาล
- C: Community** $\Rightarrow$ เป็นองค์กรที่มุ่งมั่นบริการวิชาการ เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่าง

ยั่งยืน

อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ คุณลักษณะบัณฑิต ด้านวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ

อัตลักษณ์ $\Rightarrow$ มีปัญญาพึ่งพาตนเอง สร้างคุณค่าสู่สังคมไทย

เอกลักษณ์ $\Rightarrow$ บูรณาการการพัฒนาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่าง

ยั่งยืน

ข้อมูลด้านอาคารและสถานที่

สำนักงานคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตั้งอยู่อาคาร 3 และมีอาคารเรียนในความรับผิดชอบ ได้แก่ อาคาร 1 อาคาร 3 อาคาร 5 อาคาร 6 และอาคาร 20 ข้อมูลแต่ละอาคารมีดังนี้

อาคาร 1

ลำดับ	ห้อง	หมายเลขห้อง
1	ห้องพักอาจารย์สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน	1102
2	ห้องพักอาจารย์ภาษาไทย	1202
3	ห้องพักอาจารย์ภาษาอังกฤษ	1204
4	ห้องพักอาจารย์ภาษาจีน	1301
5	ห้องพักอาจารย์ภาษาอังกฤษธุรกิจ	1303
6	ห้องพักอาจารย์การออกแบบ	2321

อาคาร 3

ลำดับ	ห้อง	หมายเลขห้อง
1	สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	318
2	ห้องคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	316
3	ห้องรองคณบดี	314
4	ห้องรองคณบดี	313
5	ห้องประชุม	312
6	ห้องยืม-คืน อุปกรณ์	319
7	ห้องเรียนอัจฉริยะภาษาอังกฤษ	323,345,347
8	ห้องประชุม	322
9	ห้องเรียนสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน	325-326
10	ห้องเธียร์เตอร์	327
11	ห้องนิทรรศการ	321
12	ห้องประกันคุณภาพ	328
13	ห้องปฏิบัติการธรณีวิทยา	331
14	ห้องพักอาจารย์สาขาวิชาภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ	333,339
14	ห้องบรรยาย	332

ลำดับ	ห้อง	หมายเลขห้อง
15	ห้องปฏิบัติการภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ	334,338
16	ห้องพักอาจารย์พัฒนาสังคมเมือง	335-337
17	ห้องพักอาจารย์นิติศาสตร์	341,349
18	ห้องบรรยาย	342
19	ห้องสำนักงานช่วยเหลือประชาชน	343
20	ห้องเรียน	344
21	ห้องศาลจำลอง	348
22	ห้องบ่มเพาะความรู้ทางนาฏศิลป์ฯ	351
23	ห้องบรรยาย	352
24	ห้องปฏิบัติการนาฏศิลป์และการละคร	354-358
25	ห้องพักอาจารย์นาฏศิลป์และการละคร	359,353,359/2
26	ห้องประชุมใหญ่	364

อาคาร 19

ลำดับ	ห้อง	หมายเลขห้อง
1	ห้องเรียน	ชั้น 2
2	ห้องปฏิบัติการดุริยางคศิลป์	ชั้น 1, 2
3	ห้องพักอาจารย์ดุริยางคศิลป์	ชั้น 3

อาคาร 20

ลำดับ	ห้อง	หมายเลขห้อง
1	ห้องเรียน	ชั้น 6, 7, 8, 9
2	ห้องปฏิบัติการดนตรีไทย	ชั้น 3
3	ห้องพักอาจารย์ดนตรีไทย	ชั้น 3

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โดยก่อตั้งปี พ.ศ. 2509 ปัจจุบันแบ่งโครงสร้างการบริหารสำนักงานคณบดี ประกอบด้วยคณบดี รองคณบดีฝ่ายบริหาร รองคณบดีฝ่ายวิชาการ และรองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา ได้กำหนดนโยบายด้านการจัดการเรียน

การสอน ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการพัฒนานักศึกษา ด้านการแนะแนวอาชีพและการศึกษาต่อ ด้านการวิจัย ด้านการบริการวิชาการสู่สังคม ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเงินและงบประมาณ ด้านระบบข้อมูลสารสนเทศ ด้านการจัดการความรู้ในองค์กร และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เปิดสอนระดับปริญญาตรี 14 สาขาวิชา ระดับปริญญาโท 2 หลักสูตร และระดับปริญญาเอก 1 หลักสูตร ให้มีคุณลักษณะมีปัญญาพึ่งพาตนเอง และสร้างคุณค่าสู่สังคมไทย

บทที่ 3

แนวคิดการจัดการความรู้

แนวคิดของการจัดการความรู้ (Knowledge Management) จากแหล่งสารสนเทศ สามารถแยกเป็นหัวข้อ ดังต่อไปนี้

ความหมายการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ คือ การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด (สำนักงาน กพร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548: ออนไลน์)

กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process)

กระบวนการจัดการความรู้สามารถแยกออกตามแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านได้ 3 แบบ ดังนี้คือ

แบบที่ 1 ตามแนวทางของ (สำนักงาน กพร.และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548: ออนไลน์) กระบวนการจัดการความรู้ มี 7 กิจกรรม ดังนี้

1. การบ่งชี้ความรู้ คือ การระบุประเด็นความรู้ รูปแบบ และผู้รู้ที่สอดคล้องกับนโยบาย ขอบเขต และเป้าหมายขององค์กร
2. การสร้างและแสวงหาความรู้ คือ การรวบรวมความรู้ใหม่ รักษาความรู้เดิม และกรองความรู้ที่ไม่ใช่ออกจากแหล่งรวบรวม
3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ คือ การวิเคราะห์และคัดแยกความรู้เป็นกลุ่มประเด็นให้ง่ายต่อการเข้าถึงอย่างมีขั้นตอน
4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ คือ การปรับปรุงให้ความรู้มีรูปแบบมาตรฐาน ไม่ซ้ำซ้อน มีความสมบูรณ์ มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ
5. การเข้าถึงความรู้ คือ การสร้างแหล่งเผยแพร่ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา
6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ คือ การนำความรู้เข้าสู่เวทีแลกเปลี่ยนที่มีฐานความรู้ หรือ ฐานข้อมูลรองรับให้ง่ายต่อการเข้าถึงและสืบค้น
7. การเรียนรู้ คือ การใช้ความรู้เป็นส่วนหนึ่งของงาน เป็นวงจรความรู้ที่มีการเรียนรู้และพัฒนาให้เกิดประสบการณ์ใหม่อยู่เสมอ

แบบที่ 2 ตามแนวทางของ (วิจารณ์ พานิช, 2547: ออนไลน์)

กระบวนการจัดการความรู้ มี 6 กิจกรรม ดังนี้

1. การกำหนดความรู้หลักที่จำเป็นหรือสำคัญต่องานหรือกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร
2. การเสาะหาความรู้ที่ต้องการ
3. การปรับปรุง ดัดแปลง หรือสร้างความรู้บางส่วน ให้เหมาะต่อการใช้งานของตน
4. การประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการงานของตน
5. การนำประสบการณ์จากการทำงาน และการประยุกต์ใช้ความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสกัด “ขุมความรู้” ออกมาบันทึกไว้

6. การจัดบันทึก “ขุมความรู้” และ “แก่นความรู้” สำหรับไว้ใช้งาน และปรับปรุงเป็นชุดความรู้ที่ครบถ้วน ลุ่มลึกและเชื่อมโยงมากขึ้น เหมาะต่อการใช้งานมาก

โดยที่การดำเนินการ 6 ประการนี้ บูรณาการเป็นเนื้อเดียวกัน ความรู้ที่เกี่ยวข้องขอเป็นทั้งความรู้ที่ชัดแจ้ง อยู่ในรูปของตัวหนังสือหรือรหัสอย่างอื่นที่เข้าใจได้ทั่วไป (Explicit Knowledge) และความรู้ฝังลึกอยู่ในสมอง (Tacit Knowledge) ที่อยู่ในคน ทั้งที่อยู่ในใจ (ความเชื่อ ค่านิยม) อยู่ในสมอง (เหตุผล) และอยู่ในมือ และส่วนอื่น ๆ ของร่างกาย (ทักษะในการปฏิบัติ) การจัดการความรู้เป็นกิจกรรมที่คนจำนวนหนึ่งทำร่วมกันไม่ใช่กิจกรรมที่ทำโดยคนคนเดียว การจัดการความรู้ที่ถูกต้องจะต้องเริ่มที่งานหรือเป้าหมายของงาน (วิจารณ์ พานิช, 2547: ออนไลน์)

เป้าหมายสำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการความรู้ คือ การที่กลุ่มคนที่ดำเนินการจัดการความรู้ร่วมกันมีชุดความรู้ของตนเองที่ร่วมกันสร้าง สำหรับใช้งานของตน คนเหล่านี้จะสร้างความรู้ขึ้นใช้เองอยู่ตลอดเวลา โดยที่การสร้างนั้นเป็นการสร้างเพียงบางส่วน เป็นการสร้างผ่านการทดลองเอาความรู้จากภายนอกมาปรับปรุงให้เหมาะสมต่อสภาพของตนและทดลองใช้งาน จัดการความรู้ไม่ใช่กิจกรรมที่ดำเนินการเฉพาะหรือเกี่ยวกับเรื่องความรู้ แต่เป็นกิจกรรมที่แทรก/แฝง หรือในภาษาวิชาการเรียกว่า บูรณาการอยู่กับทุกกิจกรรมของการทำงาน และที่สำคัญตัวการจัดการความรู้เองก็ต้องการการจัดการด้วย

แบบที่ 3 ตามแนวทางของ (บดินทร์ วิจารณ์, 2547)

กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการกำหนดชนิดของทุนทางปัญญา หรือความรู้ที่ต้องการ (Define) ด้วยการเริ่มต้น โดยการศึกษาองค์กรก่อน เพื่อให้รู้จักองค์กร ทุนทางปัญญา สมรรถนะหลัก (Core Competency) สมรรถนะของคนแต่ละตำแหน่งงาน (Job Description) เพื่อนำไปกำหนดยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ด้านการจัดการความรู้ และการคัดเลือกหัวข้อองค์กรความรู้ที่เป็นความรู้หลักขององค์กร ขั้นตอนนี้จะเป็นขั้นตอนที่พยายามตอบสนองกลยุทธ์ขององค์กร หรือการปฏิบัติงาน หรือ

การหาว่าความรู้หลัก ๆ ขององค์กรคืออะไร (Core Competency) และเป็นความรู้ที่สามารถสร้างความแตกต่างเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งได้อย่างเด่นชัด

2. การสร้างทุนทางปัญญาหรือการค้นหาใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้ว (Create) ด้วยการส่งไปศึกษาเพิ่มเติมการสอนงานภายในองค์กร หรือหากเป็นองค์ความรู้ใหม่ อาจจำเป็นต้องหาจากภายนอกองค์กร จากที่ปรึกษา การเรียนรู้จากความสำเร็จและการเทียบเคียง (Benchmarking)

3. การเสาะหา (Capture) และจัดเก็บองค์ความรู้ในองค์กรให้เป็นระบบ ทั้งองค์ความรู้ที่อยู่ในรูปแบบสื่อต่าง ๆ (Explicit Knowledge) และในรูปแบบประสบการณ์ (Tacit Knowledge) เพื่อนำเป็นทุนความรู้ขององค์กร ซึ่งพร้อมต่อการยกระดับความรู้ และขยายความรู้ให้ทั่วทั้งองค์กรได้อย่างต่อไป

4. การแบ่งปัน แลกเปลี่ยน เผยแพร่ กระจาย ถ่ายโอนความรู้ (Share) ซึ่งมีหลายรูปแบบและหลายช่องทาง เช่น การจัดงานสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันหรือมีการถ่ายทอดโอนความรู้ในลักษณะเสมือน (Virtual) ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ หรือระบบ E-Learning เป็นต้น

5. การใช้ประโยชน์ การนำไปประยุกต์ใช้งาน (Use) ก่อให้เกิดประโยชน์ และผลสัมฤทธิ์เกิดขึ้น และเกิดเป็นปัญญาปฏิบัติ การขยายผลให้ระดับความรู้และขีดความสามารถในการแข่งขันในองค์กรสูงขึ้น

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้

1. คน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นแหล่งความรู้ และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

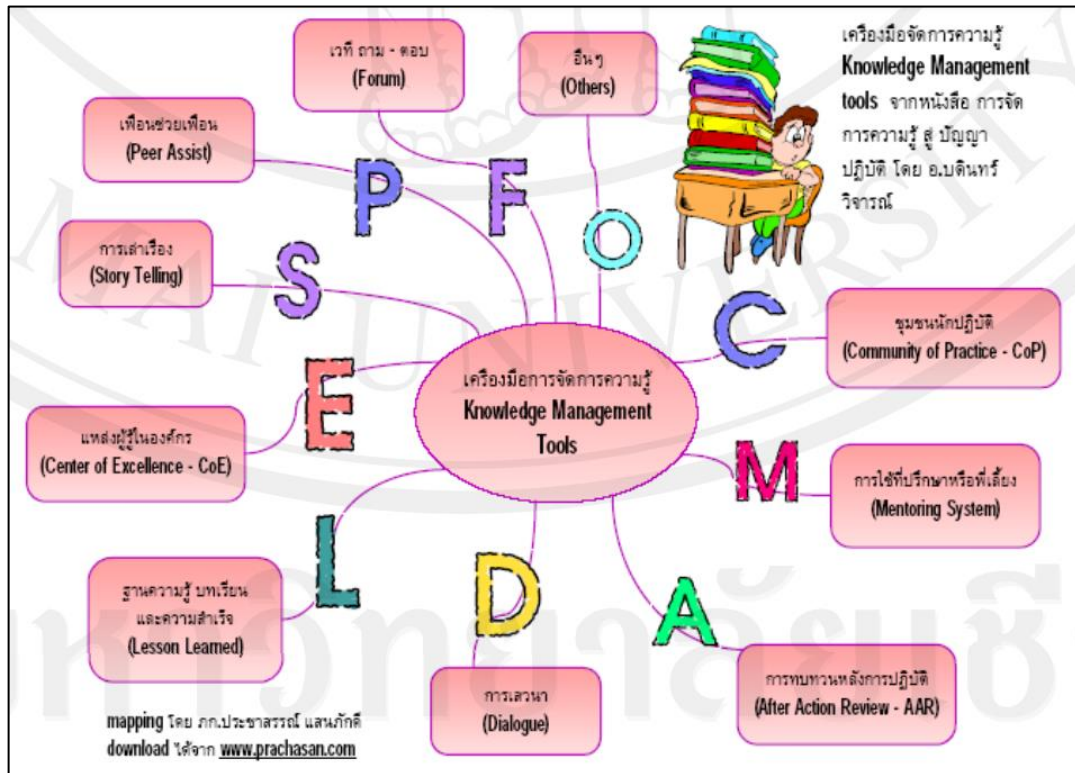
2. เทคโนโลยี เป็นเครื่องมือเพื่อให้คนสามารถค้นหา จัดเก็บ แลกเปลี่ยน รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น

3. กระบวนการความรู้ เป็นการบริหารจัดการ เพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปให้ผู้ใช้งานเพื่อทำให้เกิดการปรับปรุง และนวัตกรรม

องค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้จะต้องเชื่อมโยงและบูรณาการอย่างสมดุล

เครื่องมือจัดการความรู้ (Knowledge Management Tools)

เครื่องมือการจัดการความรู้ถูกสร้างขึ้นมา เพื่อนำไปใช้ในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ ตัวอย่างเช่น (บดินทร์ วิจารย์, 2547)

ภาพที่ 3.1 เครื่องมือการจัดการความรู้
ที่มา: บดินทร์ วิจารณ์ (2547)

1. ชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice: CoP) หมายถึง กลุ่มคนที่มารวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นคนในกลุ่มงานเดียวกันหรือมีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน คนกลุ่มนี้จะมีใจกว้างใจและความเชื่อมั่นในการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ระหว่างกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งชุมชนนักปฏิบัตินี้จะแตกต่างจากการจัดตั้งทีมงานเนื่องจากการร่วมกันอย่างสมัครใจ

2. การใช้ที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยง (Mentoring) เป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้แบบตัวต่อตัวซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งในการสอนงานและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด นอกจากจะให้คำปรึกษาในด้านการงานแล้ว ยังเป็นที่ปรึกษาในเวลามีปัญหาหรือสับสน ที่สำคัญพี่เลี้ยงจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องพฤติกรรม จริยธรรม และการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร

3. การทบทวนหลังปฏิบัติการหรือการถอดบทเรียน (After Action Review: AAR) เป็นกิจกรรมที่ใช้ทบทวนหรือประเมินผลของกิจกรรมชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) หรือโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละครั้งว่ามีจุดดีจุดด้อยรวมทั้งโอกาสและอุปสรรคอย่างไรในการทำ CoP หรือโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงในครั้งต่อไปให้ดีขึ้น รวมทั้งเป็นการเปิด

โอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้เสนอแนะข้อคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อการปรับปรุงให้สอดคล้องกับเป้าหมายของกลุ่มและเป้าหมายของสมาชิก

4. การเสวนา (Dialogue) เป็นการปรับฐานความคิด โดยการฟังจากผู้อื่นและความหลากหลายทางความคิดที่เกิดขึ้น ทำให้สมาชิกเห็นภาพที่ใกล้เคียงกัน หลังจากนั้นจึงจัดประชุมหรืออภิปราย เพื่อแก้ปัญหาหรือหาข้อยุติต่อไปได้โดยง่าย และผลหรือข้อยุติที่เกิดขึ้นจะเกิดจากการที่เห็นภาพในองค์รวมเป็นที่ตั้ง

5. ฐานความรู้ บทเรียน และความสำนึก (Lesson Learning) เป็นการเก็บข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่องค์กรมีไว้ในระบบฐานข้อมูล โดยสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลาผ่านระบบอินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต หรือระบบอื่น ๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็วและถูกต้อง

6. แหล่งผู้รู้ในองค์กร (Center of Excellence: CoE) เป็นการกำหนดแหล่งผู้รู้ในองค์กร ซึ่งจะทำให้สามารถทราบว่าจะติดต่อสอบถามผู้รู้ได้ที่ไหน อย่างไร (Expertise Locators) โดยระบุเป็น ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน

7. การเล่าเรื่อง (Story Telling) เป็นการสร้างความสมดุลระหว่างความน่าสนใจในการบรรยายเรื่องและเนื้อหาที่ต้องการสื่อเป็นการสื่อสารความรู้ ประสบการณ์ระหว่างบุคคล/กลุ่มบุคคล แบบไม่เป็นทางการ โดยเป็นการเล่าความทรงจำในประสบการณ์การเรียนรู้และทำงานที่ภาคภูมิใจ เพื่อให้ผู้ฟังเสริมคุณค่าและนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานของตน

8. เพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Assist) เป็นการจัดการความรู้ก่อนลงมือทำกิจกรรม (Learning Before Doing) เพื่อแสวงหาผู้ช่วยที่มีความแตกต่างมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ เพื่อขยายกรอบความคิดให้กว้างและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

9. เวทีถาม - ตอบ (Forum) เป็นเวทีที่ทำให้สามารถตั้งคำถามเข้าไป เพื่อให้ผู้รู้ที่อยู่ร่วมใน Forum ช่วยกันตอบคำถามหรือสั่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญอื่นช่วยตอบ หากองค์กรมีการจัดตั้งชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice: CoP) หรือมีการกำหนดแหล่งผู้รู้ในองค์กร (Center of Excellence CoE) แล้วคำถามที่เกิดขึ้นจะสามารถส่งหรือยิงเข้าไปใน Forum ซึ่งอยู่ใน CoP หรือ CoE เพื่อหาคำตอบในลักษณะ “Pull Information”

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมความรู้อื่น ๆ เช่น

1. การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เป็นการประชุม เพื่อปฏิบัติการกิจร่วมกันในระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งสมาชิกจะมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และลงมือปฏิบัติ หรือทำภารกิจใดภารกิจหนึ่งรวมกันไปด้วย เมื่อเสร็จสิ้นการประชุมปฏิบัติการจึงต้องมีผลลัพธ์หรือผลงานจากการปฏิบัติงานร่วมกัน (มานิต ศุภสกุล, 2546: ออนไลน์)

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการสนทนาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนาเพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวาง ละเอียดลึกซึ่ง โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนา ซึ่งเลือกมาจากประชากรเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2551: ออนไลน์)

ประโยชน์ของการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ คือ เครื่องมือ เพื่อการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 4 ประการไปพร้อม ๆ กันได้แก่ (วิจารณ์ พานิช, 2547: ออนไลน์)

1. บรรลุเป้าหมายของงาน
2. บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน
3. บรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปเป็นองค์กรเรียนรู้
4. บรรลุความเป็นชุมชน เป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน

แนวคิดของการจัดการความรู้ในองค์กรประกอบด้วย ระบบ ขั้นตอน องค์กรประกอบ และวิธีการ ที่ทำให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้หรือแนวปฏิบัติเพื่อเผยแพร่ความรู้ ซึ่งการจัดการความรู้ต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญประกอบด้วย คน เครื่องมือ เทคโนโลยี กระบวนการจัดการความรู้ เพื่อประโยชน์สู่การบรรลุเป้าหมายของงานสู่องค์กรเรียนรู้ระดับบุคคลและหมู่คณะ

บทที่ 4

งานวิศวกรรมสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครได้มีการดำเนินโครงการพัฒนานักศึกษาดำเนินการวิศวกรรมสังคมมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2565 โดยมีการขอจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ประชุมวางแผนงาน การจัดอบรม การลงพื้นที่ ตลอดจนสรุปโครงการและกิจกรรมโดยสังเขป ดังนี้

การจัดอบรม

ที่มาของการดำเนินงานวิศวกรรมสังคมในปีการศึกษา 2565 เกิดจากการเริ่มต้นของอาจารย์สุภินันท์การย์ ระวีวงศ์ (อาจารย์สาขาวิชา พัฒนาชุมชน) และ รองศาสตราจารย์ณัฐพร ยวงเงิน (รองคณบดีฝ่ายวิชาการ) ซึ่งเป็นหัวหน้าโครงการ ดำเนินการจัดกิจกรรมอบรมวิศวกรรมสังคม รุ่นที่ 1-4 ณ ระหว่างวันที่ 18-21 กรกฎาคม 2565 ห้องประชุมอาคารปฏิบัติการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ชั้น 6) โดยใช้เครื่องมือวิศวกรรมสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักศึกษาเข้าใจความหมายของทฤษฎีและสามารถนำเครื่องมือของวิศวกรรมสังคมไปใช้ประโยชน์ในการ คิดสร้างนวัตกรรมแก้ปัญหาในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างถูกต้อง มีกลุ่มเป้าหมาย คือนักศึกษาชั้นปีที่ 4 รหัส 63 ทุกสาขาวิชา

การอบรมวิทยากร

ต่อมาในปีการศึกษา 2566 ฝ่ายวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จัดกิจกรรมอบรม เชิงปฏิบัติการ “วิทยากรกระบวนการเพื่อการพัฒนาทักษะวิศวกรรมสังคม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ คณาจารย์ในคณะฯ พัฒนาทักษะ วิทยากร กระบวนการ สำหรับพัฒนา บัณฑิต วิศวกรรมสังคม เพื่อให้ อาจารย์เกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถเป็นวิทยากร อบรมนักศึกษาได้ วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปิยนารถ อิมดี อาจารย์ประจำสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สรวิชัย วงษ์สอาด วิทยากรอิสระ

ภาพที่ 4.1 การอบรม “วิทยากรกระบวนการเพื่อการพัฒนาทักษะวิศวกรสังคม”
ระหว่างวันที่ 20 มกราคม 2566

จากการอบรมอาจารย์เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นวิทยากรกระบวนการมีอาจารย์เข้าร่วมจากหลายสาขาวิชา ได้รับความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาทักษะวิทยากรกระบวนการเพื่อรองรับการจัดอบรมวิศวกรสังคมให้นักศึกษา โดยอาจารย์ที่ผ่านการอบรมสามารถเป็นวิทยากรได้จำนวนทั้งสิ้น 16 คน

การอบรมนักศึกษา

เมื่ออบรมวิทยากรกระบวนการให้แก่อาจารย์แล้ว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จัดการอบรมวิศวกรสังคมให้นักศึกษา แบ่งเป็น 1) อบรม Soft Skills เพื่อ พัฒนาทักษะทางสังคม ทั้งด้านบุคลิกภาพ ทักษะคนดี และวิถีชีวิต ที่จะในการนำไปใช้กับผู้คน หรือการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น และ 2) อบรม Up Skill เพื่อการเพิ่มเติมทักษะ ยกระดับทักษะที่มีอยู่ ด้วยความรู้ที่เกี่ยวข้องหรือความรู้ใหม่ที่จะทำให้เกิดขึ้น โดยมีการดำเนินการดังนี้

1. จัดอบรม Soft Skills ภายในมหาวิทยาลัย

การจัดอบรม Soft Skills ให้นักศึกษา เริ่มจากการสอนเครื่องมือวิศวกรสังคมในการอบรมความรู้เครื่องมือวิศวกรสังคมของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดัดแปลงและผลิตสไลด์การสอน โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐ จันทโรทัย และอาจารย์พีรติ จิงประกอบ (สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์) เพื่อให้การจัดการนักศึกษาอย่างเป็นระบบ ในการอบรมนักศึกษาแต่ละรุ่น จะเริ่มต้นจากการแบ่งกลุ่มนักศึกษาเป็น 5 กลุ่ม จากการคณะสาขาวิชา ประกอบด้วย

- 1) กลุ่มพระอาทิตย์
- 2) กลุ่มพระจันทร์

- 3) กลุ่มดวงดาว
- 4) กลุ่มก้อนเมฆ
- 5) กลุ่มสายรุ้ง

ภาพที่ 4.2 สไลด์การประเมินตนเองเพื่อแบ่งกลุ่ม

ในการอบรมจะเปิดโอกาสให้นักศึกษาประเมินตนเองว่าเป็นบุคคล ที่มีลักษณะคล้ายกับสัญลักษณ์ของกลุ่มใด ซึ่งเป็นการให้นักศึกษาได้รู้จักตนเองและกล้าที่จะแสดงความต้องการของตน

การสอนเครื่องมือวิศวกรสังคม

เครื่องมือวิศวกรสังคมมีทั้งหมด 5 เครื่องมือ ดังนี้

เครื่องมือที่ 1 ฟ้าประทาน

ภาพที่ 4.3 สไลด์สอนเครื่องมือฟ้าประทาน

การสอนเครื่องมือฟ้าประทาน มีการแบ่งกลุ่มโดยให้โจทย์แก่นักศึกษาแต่ละกลุ่ม มีจุดมุ่งหมายให้นักศึกษาฝึกการแยกแยะข้อเท็จจริง ยอมรับความเห็นต่าง และสามารถหาจุดร่วมผ่านการสังเกต สืบเสาะหาข้อมูลบนหลักเหตุ-ผล

เครื่องมือที่ 2 นาฬิกาชีวิต

ภาพที่ 4.4 สไลด์สอนเครื่องมือนาฬิกาชีวิต

การสอนเครื่องมือนาฬิกาชีวิต มีการแบ่งกลุ่มนักศึกษาแต่ละกลุ่มเขียนเวลาที่ประกอบกิจวัตรใน 24 ชั่วโมง มีจุดมุ่งหมายให้นักศึกษาฝึกความสามารถในการตั้งคำถามอย่างสงสัยใคร่รู้ เข้าใจและเคารพสิทธิผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

เครื่องมือที่ 3 ไทม์ไลน์พัฒนาการ

ภาพที่ 4.5 สไลด์สอนเครื่องมือไทม์ไลน์พัฒนาการ

การสอนเครื่องมือใหม่ไลน์พัฒนาการ มีการแบ่งกลุ่มโดยให้โจทย์แก่นักศึกษาแต่ละกลุ่ม เพื่อฝึกการลำดับขั้นตอนในการทำงานอย่างเป็นระบบและชัดเจน มีจุดมุ่งหมายให้นักศึกษาแสวงหาข้อมูลได้อย่างอิสระ เช่น การจากสอบถามบุคคลที่เกี่ยวข้อง การสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และพิจารณาการเกิดตามลำดับก่อน-หลัง เพื่อให้เห็นความเป็นมาของสิ่งต่าง ๆ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และแนวโน้มที่จะสามารถพัฒนาสิ่งเหล่านั้นได้อย่างเหมาะสมในอนาคต

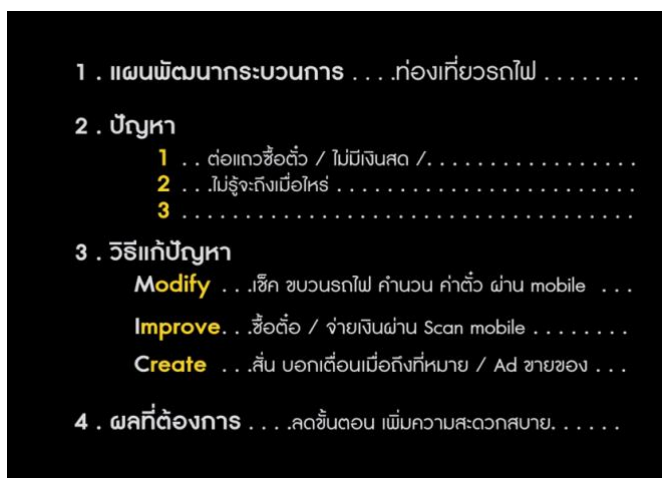
เครื่องมือที่ 4 ไลน์ไลน์กระบวนการ

ภาพที่ 4.6 สไลด์สอนเครื่องมือใหม่ไลน์กระบวนการ

การสอนเครื่องมือใหม่ไลน์กระบวนการ มีการแบ่งกลุ่มโดยให้โจทย์แก่นักศึกษาแต่ละกลุ่ม มีจุดมุ่งหมายให้นักศึกษาฝึกการวางแผนงานอย่างเป็นลำดับขั้นตอน เป็นระบบ และชัดเจน

เครื่องมือที่ 5 MIC MODEL

ภาพที่ 4.7 สไลด์สอนเครื่องมือ MIC MODEL

การสอนเครื่องมือ MIC MODEL มีการแบ่งกลุ่มโดยให้โจทย์แก่นักศึกษาแต่ละกลุ่ม เพื่อฝึกความคิดริเริ่มที่ต้องอาศัยกระบวนการวิเคราะห์ปัญหา และแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาให้ลดน้อยลง ได้แก่ การประยุกต์ การปรับปรุง และการคิดใหม่ เพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาได้อย่างเหมาะสม

กิจกรรมพัฒนาทักษะ Soft Skills

ในปีการศึกษา 2566 ดำเนินการจัดกิจกรรม "พัฒนาทักษะ Soft Skills ด้วยกระบวนการวิศวกรสังคม" รุ่นที่ 1-5 ณ ห้องประชุมอาคารปฏิบัติการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ชั้น 6)

ภาพที่ 4.8 การจัดกิจกรรม "พัฒนาทักษะ Soft Skills ด้วยกระบวนการวิศวกรสังคม" รุ่นที่ 1
27 มกราคม 2566

ภาพที่ 4.9 การจัดกิจกรรม "พัฒนาทักษะ Soft Skills ด้วยกระบวนการวิศวกรสังคม" รุ่นที่ 2
30 มกราคม 2566

ภาพที่ 4.10 การจัดกิจกรรม "พัฒนาทักษะ Soft Skills ด้วยกระบวนการวิศวกรสังคม" รุ่นที่ 3
31 มกราคม 2566

ภาพที่ 4.11 การจัดกิจกรรม "พัฒนาทักษะ Soft Skills ด้วยกระบวนการวิศวกรสังคม" รุ่นที่ 4
1 กุมภาพันธ์ 2566

ภาพที่ 4.12 การจัดกิจกรรม "พัฒนาทักษะ Soft Skills ด้วยกระบวนการวิศวกรสังคม" รุ่นที่ 5
2 กุมภาพันธ์ 2566

การนำนักศึกษาลงพื้นที่ชุมชน

จากที่นักศึกษาได้เรียนรู้ภาคทฤษฎีจากการอบรม วิศวกรสังคมในมหาวิทยาลัยเมื่อวันที่ 18-21 กรกฎาคม 2565 และเกิดความรู้ ความเข้าใจ ในการใช้เครื่องมือแล้ว คณะได้นำนักศึกษาลงพื้นที่ชุมชนภายนอกมหาวิทยาลัยในปี 2565 เพื่อลงพื้นที่วิศวกรสังคม รุ่นที่ 1 อบรมบางสมบูรณ์ ระหว่างวันที่ 1-2 สิงหาคม 2565 ณ องค์การบริหารส่วนตำบลบางสมบูรณ์ จ.นครนายก เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานในพื้นที่จริง โดยใช้เครื่องมือวิศวกรสังคมวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม เพื่อศึกษาเศรษฐกิจ ชุมชนสร้างสรรค์ การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน การศึกษาวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญา การศึกษาสุขภาวะชุมชน และศึกษาคุณภาพชีวิตเด็กและผู้สูงอายุ

ภาพที่ 4.13 การนำนักศึกษาลงพื้นที่วิศวกรรมสังคม รุ่นที่ 1 อบต.บางสมบุรณ์
ระหว่างวันที่ 1-2 สิงหาคม 2565 ณ องค์การบริหารส่วนตำบลบางสมบุรณ์ จ.นครนายก

ภาพที่ 4.14 การนำนักศึกษาลงพื้นที่วิศวกรรมสังคม รุ่นที่ 2 อบต.บางสมบุรณ์
ระหว่างวันที่ 2-3 สิงหาคม 2565 ณ อำเภอปากพลี จ.นครนายก

ผลจากการนำนักศึกษาลงพื้นที่ชุมชน ทำให้นักศึกษาเกิดความรู้ด้านต่าง ๆ จากผู้นำชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์ชุมชน เพื่อนำไปสู่การอบรม Up Skill ต่อไป

กิจกรรมพัฒนาทักษะ Up Skill

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จัดโครงการ “การสร้างอัตลักษณ์บัณฑิตวิศวกรสังคม คนของพระราชา ข้าของแผ่นดิน โดยจัดกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ “ประยุกต์เครื่องมือ วิศวกรสังคมเพื่อสร้างเรื่องเล่า (Story Telling) เพื่อพัฒนาทักษะบัณฑิตวิศวกรสังคม (Up Skill)” ณ ห้องประชุมอาคาร 3 ชั้น 6 คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์อีกด้วย

ในเดือนกุมภาพันธ์ 2566 นักศึกษาที่ผ่านการอบรม Soft Skills แล้ว ได้พัฒนาต่อยอดความรู้ และพัฒนาทักษะโดยการอบรม Up Skill โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฉันทส เพียรธรรม เป็นผู้ดำเนินการ จัดโครงการ เน้นทักษะการเล่าเรื่อง มีวิทยากรเป็น ผศ.ณัฐ จันทโรทัย และอาจารย์พีรติ จึงประกอบ ในการฝึกอบรม Up Skill การเตรียม “นักเล่าเรื่อง” ของชุมชน เป็นชุดความรู้ให้แก่ นักศึกษาในการ สื่อความหมายชุมชนในการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว และอัตลักษณ์ของชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ 1) สร้างกรอบแนวคิดการเล่าเรื่องในชุมชน 2) การพัฒนาทักษะการผลิตสื่อนำเสนอเรื่องเล่าโดยใช้สื่อ ดิจิทัล ระหว่างวันที่ 12-14 กรกฎาคม 2566

ภาพที่ 4.15 การอบรม Up Skill การเตรียม “นักเล่าเรื่อง” ของชุมชน” ภายในมหาวิทยาลัย ระหว่างวันที่ 12-14 กรกฎาคม 2566

การนำนักศึกษาลงพื้นที่ชุมชน

กิจกรรมต่อมาคือการจัดอบรม Up Skill การเตรียม “นักเล่าเรื่อง” ของชุมชน ภายนอกมหาวิทยาลัยให้นักศึกษา เป็นการนำนักศึกษาลงพื้นที่ชุมชนในพื้นที่บริการของ มหาวิทยาลัย ได้แก่ องครักษ์ ดงละคร ปากพลี โดยมีเนื้อหาในการเล่าเรื่องแต่ละรุ่นดังนี้

รุ่นที่ 1 ลงพื้นที่องค์กรฯ โดยแบ่งหัวข้อ “เล่าเรื่อง” ของชุมชน เป็นชุดความรู้ให้นักศึกษาในการสื่อความหมายชุมชนในการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว 7 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่ม 1 วัดประสิทธิเวช สัมภาษณ์เจ้าอาวาส

กลุ่ม 2 บ้านบน คูวิธทำขนม

กลุ่ม 3 ตลาดไม้ประดับคลอง 15 สัมภาษณ์ผู้ริเริ่ม

กลุ่ม 4 โบสถ์คริสต์ และอาคารเก่าริมถนน สัมภาษณ์กรรมการวัด

กลุ่ม 5 โรงสีกำนันชา นาช้าว สัมภาษณ์เจ้าของโรงสี

กลุ่ม 6 ตลาดร้อยปีคลอง 16 เดินชมตลาด

กลุ่ม 7 เลือกสิ่งที่น่าสนใจโดยอิสระ

ภาพที่ 4.16 การลงพื้นที่องค์กรฯ พัฒนาทักษะการผลิตสื่อนำเสนอเรื่องเล่า
ระหว่างวันที่ 20-21 กรกฎาคม 2566

รุ่น 2 ลงพื้นที่ดงละคร โดยแบ่งหัวข้อ “เล่าเรื่อง” ของชุมชน เป็นชุดความรู้ให้นักศึกษาในการสื่อความหมายชุมชนในการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว 9 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่ม 1 ดงละคร ขึ้นตอนทำลูกปัดทวารวดี

กลุ่ม 2 ดงละคร เน้นถ่ายทอดประวัติ

กลุ่ม 3 ดงละคร สำรวจพื้นที่สวนรอบ ๆ โดยนั่งรถกระบะกับรถตู้

กลุ่ม 4 วัดมณีวงศ์ สัมภาษณ์กรรมการวัด ชมถ้ำ

กลุ่ม 5 วัดมณีวงศ์ ของกินที่วัด เกม 100 บาทชื่อของกิน

กลุ่ม 6 ดูขั้นตอนทำลูกปัด ดูขั้นตอนทำแหนม

กลุ่ม 7 ชุมชนลาวเวียง วัดหนองทองทราย สัมภาษณ์ชาวบ้าน

กลุ่ม 8 ชุมชนวัดศรีจุฬา พาไปดูการทำเหมม สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน

กลุ่ม 9 เลือกสิ่งที่น่าสนใจศึกษาสนใจโดยอิสระ (เลือกวัดมณีวงศ์)

ภาพที่ 4.17 การลงพื้นที่ปากพลี พัฒนาทักษะการผลิตสื่อนำเสนอเรื่องเล่า
ระหว่างวันที่ 20-21 กรกฎาคม 2566

รุ่น 3 ลงพื้นที่ดงละคร โดยแบ่งหัวข้อ “เล่าเรื่อง” ของชุมชน เป็นชุดความรู้ให้นักศึกษา
ในการสื่อความหมายชุมชนในการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว 9 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่ม 1 ปลาตุ สัมภาษณ์ครูจินตนา วิธีการทำปลาตุ

กลุ่ม 2 วัดเกาะหวาย โบสถ์ เจดีย์ วิหาร

กลุ่ม 3 ศูนย์ผ้าทอ วิถีชีวิต แต่งกายไทยพวน

กลุ่ม 4 วัดปทุม โบสถ์ เจดีย์ วิหาร

กลุ่ม 5 พิพิธภัณฑวัดฝ่งคลอง

กลุ่ม 6 วัดฝ่งคลอง และประเพณีไทยพวน

กลุ่ม 7 วัดท่าแดง ศาลปู่ย่า พระประธาน

กลุ่ม 8 วัดศรีมงคล ภาพเขียน ทำเป็นเกมทายปัญหา

กลุ่ม 9 พิธีสู่วัฒ สัมภาษณ์หมอขวัญ

ภาพที่ 4.18 การลงพื้นที่ดงละคร พัฒนาทักษะการผลิตสื่อนำเสนอเรื่องเล่า
ระหว่างวันที่ 20-21 กรกฎาคม 2566

ผลผลิตที่ได้คือนักศึกษาสามารถเรียนรู้การทำงานกับชาวบ้าน และแก้ไขสถานการณ์ ในการผลิตสื่อตามความเหมาะสม

แผนงานที่จะดำเนินการต่อไปในอนาคตคือการติดตามผล โดยการนำตัวแทนนักศึกษาแต่ละสาขาวิชากลับไปลงชุมชนอีกครั้ง เพื่อนำเสนอต่อไป

การพัฒนากิจกรรม soft skills และ up skill

เมื่อดำเนินงานอบรมให้ความรู้ และการนำนักศึกษาลงพื้นที่ชุมชนแล้ว คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ได้ดำเนินการพัฒนากิจกรรม softs skill และ up skill เพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. การพัฒนาทักษะ soft skills และ up skill ภายในมหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2566 คณะมนุษยศาสตร์ฯ ได้รับงบประมาณศาสตร์พระราชประจำปี 2567 ยกฐานะบัณฑิตกรรมชุมชนด้วยกระบวนการวิศวกรสังคม กิจกรรมย่อย การสร้าง โมเดลเชิงธุรกิจผ่านกระบวนการวิศวกรสังคม (ผศ.ณัฐ จันทโรทัย และอาจารย์พีรติ จึงประกอบ รับผิดชอบโครงการ) โดยมุ่งเน้นพัฒนาทักษะ soft skill และ up skill ให้แก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 รหัสนักศึกษา 66 โดยมีกำหนดการอบรมภายในมหาวิทยาลัย 1 วัน และอบรมภายนอกมหาวิทยาลัย 2 วัน 1 คืน รวมทั้งหมด 3 วัน 1 คืน โดยกิจกรรมและกำหนดการ จะมุ่งเน้นไปที่ทักษะการคิดผ่านกระบวนการวิศวกรสังคม (design thinking) เพื่อพัฒนาการใช้ทักษะ soft skill สู่อการพัฒนาท้องถิ่น วิทยาการตลอดการอบรมได้รับ เกียรติจากหน่วย Seal วิศวกรสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ได้แก่ รศ.ดร. ชนะศึก วิเศษชัย ผศ.ดร. ฉันทัส

เพียรธรรม ผศ. ณรงค์ฤทธิ์ หล้าพันธ์ และอาจารย์วราวุธ ยอดจันทร์ มาถ่ายทอดความรู้ด้านกระบวนการวิศวกรสังคม โดยออกแบบกิจกรรมให้หน่วย Seal เป็นวิทยากรหลักแต่ละรุ่น ทั้งการอบรมภายในและการอบรมภายนอก เนื้อหารายละเอียดการอบรมภายในมหาวิทยาลัยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) มุ่งเน้นเพื่อเป็นการทบทวน เครื่องมือวิศวกรสังคมทั้งหมด และ 2) มุ่งเน้นการคิดเชิงการออกแบบเพื่อพัฒนาทักษะการคิดพัฒนาชุมชน โดย ผศ.ณัฐ จันทโรทัย และอาจารย์พีรติ จึงประกอบ

ภาพที่ 4.19 การอบรม “ทักษะการคิดผ่านกระบวนการวิศวกรสังคม (design thinking) เพื่อพัฒนาการใช้ทักษะ soft skills สู่อการพัฒนาท้องถิ่น” ภายในมหาวิทยาลัย

ขั้นตอนการดำเนินการการพัฒนาทักษะ Soft skill ด้วยกระบวนการวิศวกรสังคมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นักศึกษาได้ฝึกขั้นตอนการสร้างโมเดลธุรกิจ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เสริมสร้างและทบทวนความเข้าใจในเครื่องมือวิศวกรสังคม

ขั้นตอนที่ 2 อบรมการคิดเชิงออกแบบด้วยเครื่องมือวิศวกรสังคมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ขั้นตอนที่ 3 จัดทำแผนผังรูปแบบ mind map/โมเดลธุรกิจ ด้วยนักศึกษาแต่ละกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 4 คัดเลือก/นำเสนอโมเดลธุรกิจ/ mind map

2. การพัฒนากิจกรรม soft skills และ up skill ภายนอกมหาวิทยาลัย

จากฐานการเรียนรู้ของชุมชนเกาะหวาย ปากพลี จังหวัดนครนายก โดยสามารถแยกระบุประเภทของแนวความคิดที่เกิดขึ้นของนักศึกษา การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การพัฒนาการบริการ การพัฒนานวัตกรรมชุมชน

ภาพที่ 4.20 การลงพื้นที่ฐานการเรียนรู้ของชุมชนเกาะหวาย ปากพลี จังหวัดนครนายก

การนำนักศึกษาลงพื้นที่ฐานการเรียนรู้ชุมชน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดผ่านกระบวนการวิศวกรสังคม (design thinking) นักศึกษาได้แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การพัฒนาการบริการ การพัฒนานวัตกรรมชุมชน

บทที่ 5

การพัฒนาทักษะบัณฑิตวิศวกรสังคม

การพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะบัณฑิตวิศวกรสังคมของ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ผ่านมา ได้ดำเนินการถ่ายทอดหลักการวิศวกรสังคมให้แก่อาจารย์และนักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำหลักการดังกล่าวมาพัฒนาให้นักศึกษาได้มีองค์ความรู้และทักษะพื้นฐานวิศวกรสังคมเพื่อก่อให้เกิดคุณลักษณะบัณฑิตของคณะ โดยได้มีการปรับ ประยุกต์ และจัดกิจกรรมเพื่อสนองตอบวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นการสะท้อนผลลัพธ์ของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ลงสู่ตัวนักศึกษาเพื่อให้เกิดทักษะอย่างชัดเจน

การประยุกต์ใช้เครื่องมือวิศวกรสังคม

ในปีการศึกษา 2566 มีกลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งได้ผ่านการอบรม Soft Skill ๓ หอประชุมภัทรมหาราช ซึ่งมหาวิทยาลัยเป็นผู้จัดไปแล้ว โดยคณะได้ดำเนินงานต่อคือการจัดอบรม ภายในมหาวิทยาลัย ณ ห้องประชุมชั้น 6 อาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และ ณ ห้องประชุมไอทีศรีนคร ในกิจกรรม “ การสร้างโมเดลธุรกิจผ่านกระบวนการวิศวกรสังคม” (Social Engineer process for Business Model development) จำนวน 5 รุ่น เมื่อวันที่ 5-9 กุมภาพันธ์ 2567 จากการนำของผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐ จันทร์โรทัย และอาจารย์พีรติ จึงประกอบ จากนั้น นำนักศึกษาลงพื้นที่เก็บข้อมูล สัมภาษณ์ ชุมชน และฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือวิศวกรสังคม ณ ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ในสัปดาห์ถัดไป โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาไปกำกับ ดูแลอย่างใกล้ชิด การลงพื้นที่จริงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการ ประยุกต์ใช้ เครื่องมือ วิศวกรสังคมให้นักศึกษา ซึ่งทางคณะได้เล็งเห็นถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์จริง คือ “ให้นักศึกษา ได้ลงมือทำ” นอกจากนี้จะได้ทบทวนความรู้ ที่ได้จากการจัดอบรมภายใน มหาวิทยาลัยแล้ว การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงควรมีความต่อเนื่อง เพื่อให้ นักศึกษาสามารถจดจำ ทบทวน และสามารถเชื่อมโยงไปสู่การแก้ปัญหาหรือโจทย์ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ตามวัตถุประสงค์ของเครื่องมือวิศวกรสังคมเพื่อพัฒนานักศึกษา 4 บทบาทหน้าที่ คือ 1) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน 2) เพื่อยกระดับองค์ความรู้ในชุมชน 3) เพื่อสร้างนวัตกรรม เพื่อสร้างความยั่งยืน และ 4) การแก้ปัญหาชุมชน

ภาพที่ 5.1 สไลด์บทบาทหน้าที่ของวิศวกรสังคม

การจัดประสบการณ์ให้นักศึกษาได้เรียนรู้และเกิดประสบการณ์จริงจากชุมชน มีเป้าหมายเพื่อมุ่งเน้นพัฒนาทักษะเฉพาะบุคคลตามหลักการวิศวกรสังคม ดังนี้

1. เรื่อยอมรับความเห็นต่างและหาจุดร่วมเพื่อการพัฒนาต่อไป เพื่อเป็นการสร้างเสริมการทำงานเป็นทีมที่เป็นสิ่งสำคัญในสังคมปัจจุบัน

2. การตั้งคำถามอย่างสงสัยใคร่รู้ เพื่อได้มาซึ่งข้อมูลที่หลากหลายมิติ ส่งผลให้ทักษะการรับรู้สิ่งต่างๆเกิดขึ้นมากกว่ามิติสาขาวิชาของตนเอง เพื่อให้นักศึกษาเกิดการประยุกต์และต่อยอดทางความคิด รวมถึงการส่งเสริมการบูรณาการข้ามศาสตร์ที่เป็นสารตั้งต้นของทักษะการคิดการคิดสู่นวัตกรรมต่าง ๆ

3. เลือกปรับปรุง (Modify) ยกกระดับ (Improve) เพิ่ม (Create) กระบวนการใด ๆ ได้อย่างเหมาะสมเพื่อเพิ่มผลลัพธ์ที่มีคุณค่า นักศึกษาจะเข้าใจปัญหาหรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น ฐานการเรียนรู้ แล้วได้พิจารณาตัดสินใจ เลือกการกระทำหรือแนวความคิดต่อยอดสู่การสร้างโมเดลธุรกิจหรือ Mind map

4. ชวนเพื่อน จูงมือน้อง ขอร้องพี่ ร่วมใจพัฒนาอย่างเห็นคุณค่าบนเหตุผล หลักการกลไกที่พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันอย่างไร้ขอบเขต ต่อเมื่อมีแรงบันดาลใจในการพัฒนาที่มาจากกระบวนการวิศวกรสังคม การสร้างเครือข่ายของนักศึกษาที่จะเข้มแข็งต่อไปในอนาคต

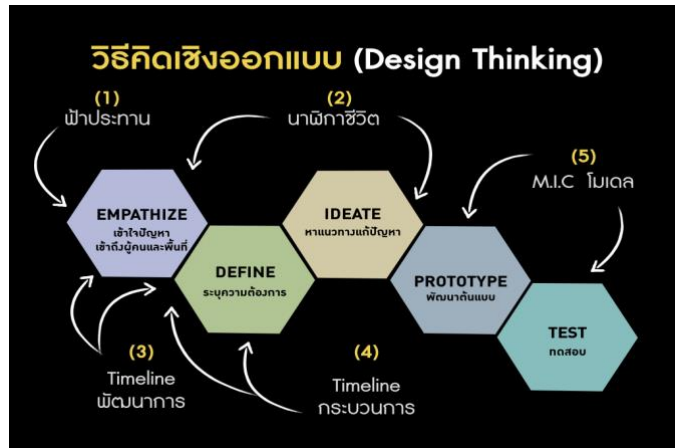
วิธีคิดเชิงออกแบบจากการประยุกต์ใช้เครื่องมือวิศวกรสังคม มีดังนี้

เครื่องมือที่ 1 “ฟ้าประทาน” เพื่อเกิดทักษะ “การเข้าใจปัญหา การเข้าถึงผู้คนและพื้นที่”

เครื่องมือที่ 2 “นาฬิกาชีวิต” เพื่อเกิดทักษะ “การหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา”

เครื่องมือที่ 3 “ไทม์ไลน์พัฒนาการ” เพื่อเกิดทักษะ

เครื่องมือที่ 4 “ไทม์ไลน์กระบวนการ” เพื่อเกิดทักษะ “การระบุได้ถึงความต้องการ”
 เครื่องมือที่ 5 “MIC MODEL” เพื่อเกิดทักษะ “การพัฒนาต้นแบบ และการทดสอบ”

ภาพที่ 5.2 สไลด์วิธีคิดเชิงออกแบบ

ในการพัฒนาทักษะของกิจกรรมนี้เพื่อต้องการให้สามารถกลับมาสร้างแผนธุรกิจจากการลงสำรวจข้อมูลชุมชนเบื้องต้น เช่น การการออกแบบแผนธุรกิจจากการมีส่วนร่วมของชุมชนจากทรัพยากรที่มีในชุมชน ทั้งด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ผลิตผลการเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้ในชุมชน ทั้งนี้ให้วิเคราะห์องค์ประกอบและปัจจัยที่เกิดขึ้นจากด้านทุนธรรมชาติ ทุนกายภาพ ทุนสังคม ทุนมนุษย์ และทุนการเงิน ให้ครอบคลุมมากที่สุด ดังนี้เพื่อ “เน้นความต้องการของผู้ใช้” อย่างแท้จริง ดังภาพ

ภาพที่ 5.3 สไลด์ขั้นตอนการวิเคราะห์ปัจจัยจากทุน

การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะ

การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะ เริ่มการการ Warm up ต่อด้วย Process และ ฝึกคิด yes and...

ขั้นนำ จากโจทย์ “เราจะวางแผนทริปเที่ยวนครนายกอย่างไรให้ประทับใจสุด ๆ”

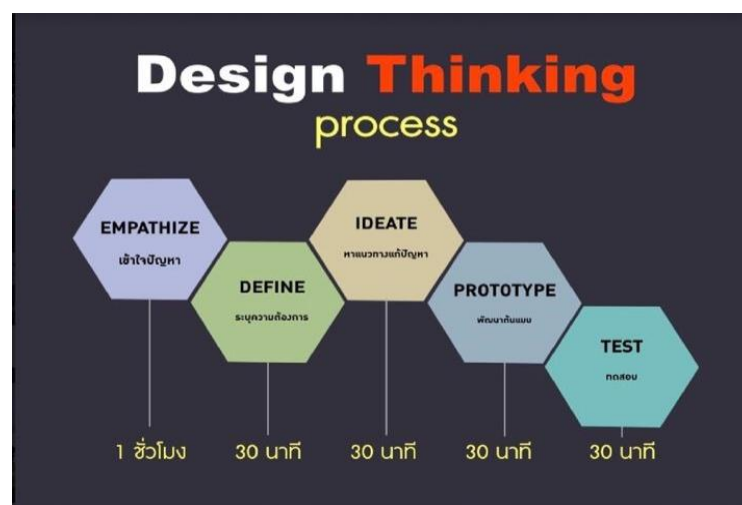
โดยให้นักศึกษาเขียนลงกระดาษ Flip chart ในเวลา 5 นาที และบอกเหตุผลประกอบ

ภาพที่ 5.4 สไลด์ warm up จากโจทย์

ขั้นสอน

ขั้นสอนจะให้โจทย์ว่า “จะทำอย่างไรให้คนรุ่นใหม่สนใจของดีของชุมชน?” โดยให้นักศึกษาปรึกษาหารือและออกแบบโมเดลให้เสร็จภายในเวลา จากนั้นเขียนลงกระดาษ Flip chart ในเวลา 5 นาที และนำเสนอ ในขั้นตอนนี้เน้นให้เกิดทักษะทางปัญญาอย่างชัดเจน เริ่มจากการเข้าใจปัญหา การระบุความต้องการ การหาแนวทางแก้ปัญหา พัฒนาต้นแบบ และการทดสอบ ดังภาพ

ภาพ 5.5 สไลด์ Design Thinking Process

การให้โจทย์ประกอบไปด้วย ผ้าทอ ภาษา/ดนตรี อาหาร ท่องเที่ยว และของที่ระลึก ด้วยวิธีการ คือ 1) การสังเกต 2) การมีส่วนร่วม และ 3) การฝังตัว

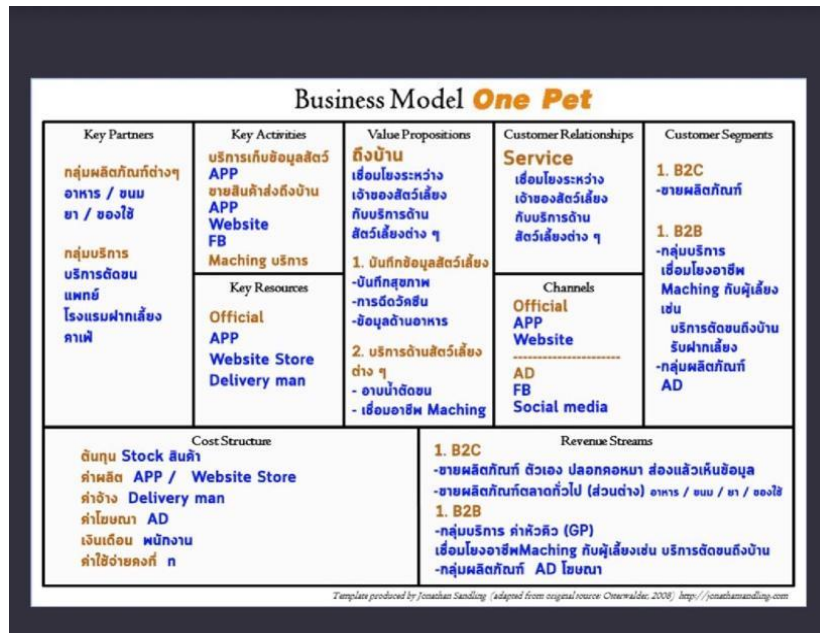
ภาพที่ 5.6 สไลด์การให้โจทย์จากชุมชน

เมื่อนักศึกษาได้ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากโจทย์แล้ว ต้องมีการแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มเพื่อให้ได้มุมมองที่กว้างขึ้น หรือจำลองสถานการณ์ว่าหากเป็นกลุ่มของตนหรือของผู้อื่นจะคิดเห็นเช่นไร ซึ่งจะช่วยให้ นักศึกษาเกิดการแบ่งปัน และการเข้าใจผู้อื่นมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 5.7 สไลด์การแลกเปลี่ยนความคิด

นอกจากนี้ยังมีการสอนจากกรณีศึกษา เพื่อเน้นการวิเคราะห์รอบด้านในการสร้างโมเดลธุรกิจ นักศึกษาจะได้ทดลองวิเคราะห์ปัจจัยและองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างครอบคลุมมากที่สุด

ภาพที่ 5.8 สไลด์ตัวอย่างโมเดลธุรกิจ

กิจกรรม “การสร้างโมเดลเชิงธุรกิจผ่านกระบวนการวิศวกรรมสังคม” โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ณ อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก มีจำนวน 5 รุ่น ดังนี้

- รุ่นที่ 1 เมื่อวันที่ 12-13 กุมภาพันธ์ 2567
- รุ่นที่ 2 เมื่อวันที่ 13-14 กุมภาพันธ์ 2567
- รุ่นที่ 3 เมื่อวันที่ 14-15 กุมภาพันธ์ 2567
- รุ่นที่ 4 เมื่อวันที่ 16-17 กุมภาพันธ์ 2567
- รุ่นที่ 5 เมื่อวันที่ 19-20 กุมภาพันธ์ 2567

การนำนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ลงพื้นที่เก็บข้อมูล สัมภาษณ์ชุมชน และฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือวิศวกรรมสังคม การคิดเชิงออกแบบโดยใช้ชุมชนเป็นฐานต้นทฤษฎีวัฒนธรรมชุมชน การถอดบทเรียนชุมชนจากการจัดเวทีชุมชนเชิงปฏิบัติการและฐานการเรียนรู้ชุมชน การพัฒนาโมเดลธุรกิจที่มีเป้าหมายการแก้ไขปัญหา Business Model canvas การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการถอดบทเรียนชุมชน ในหัวข้อ Pitching การนำเสนอ ไอเดียนวัตกรรม และสรุปผลการถอดบทเรียนชุมชน และกระบวนการวิศวกรรมสังคม ในหัวข้อ เชื่อมโยงองค์ความรู้สู่ชุมชน

ขั้นสรุป

เมื่อนักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติการจากการลงชุมชน ทำให้ได้องค์ความรู้จากฐานการเรียนรู้
ดังนี้

1) ฐานการเรียนรู้เรื่องอาหารและเกษตรชุมชน

ชุมชนไทยพวนอัดแน่นไปด้วยวัฒนธรรมที่น่าลุ่มหลง โดยเฉพาะอาหารไทยพวนสูตรต้นตำรับ
อาทิ ปลาตุ๋น ข้าวใบบัวแดง ของหวานอย่างข้าวกระยาคุ และข้าวจี๋

ปลาตุ๋น

เป็นอาหารพื้นบ้านคนไทยพวน จังหวัดนครนายก ลักษณะคล้ายกับปลาร้าในภาคอีสาน
เพียงแต่ชาวบ้านไทยพวนจะนำปลาตุ๋น ปลาช่อน ปลานิล ปลาตัวสด ๆ มาหมักประมาณ 20-30 วัน
แล้วนำปลาตุ๋นที่ได้มาทอดหรือย่าง รสเปรี้ยวนำเค็ม กินกับผักพื้นบ้าน ส่วนชื่อนั้นมาจากคำว่า “ดูแล”
เนื่องจากในขณะที่หมักปลาจะต้องคอยดูไม่ให้เปรี้ยวจนเกินไปนั่นเอง สำหรับของหวานอีกชนิดหนึ่งก็
น่าสนใจไม่แพ้กัน

ข้าวผัดปลาตุ๋นสมุนไพรหอมใบบัวแดง

อาหาร โบราณที่นำใบบัวแดงมาอังกับเตาถ่าน นำมาห่อ ข้าวผัดปลาตุ๋นสมุนไพร โดยวามพิเศษ
ลับเฉพาะ คือผลิตภัณฑ์นี้เป็นอาหารกลางวันให้กับ นักท่องเที่ยวได้ลองลิ้มชิมรส

ข้าวกระยาคุ

เป็นขนมที่มีประวัติยาวนาน ในสมัยโบราณจะมีเฉพาะช่วงก่อนฤดูการเก็บเกี่ยวข้าวนาปี
ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบมีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จตามวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนไทย ในเรื่องการนับ
ถือ “แม่โพสพ” จึงทำให้ขนมชนิดนี้มีความพิเศษ ในสมัยพุทธกาล พระอรหันต์ก็เคยปรุงข้าวกลิ้ง ถั่ว
เขียว และงาทำเป็นข้าวเหนียว ๆ ถวายพระพุทธเจ้า ตอนที่ท่านตถาคตประชวรด้วยโรคลมในท้อง
ดังนั้น ข้าวกระยาคุ จึงเหมาะสำหรับโรคเกี่ยวกับท้อง แก้หิวกระหาย ชูกำลัง และแก้อาการอ่อนเพลีย
บ้างก็ว่าเป็นข้าวที่มีคุณสมบัติเป็นยาอายุวัฒนะอีกด้วย

ข้าวจี๋

เป็นขนมที่ทำมาจากข้าวเหนียวที่ที่นึ่งสุกแล้ว นำมาทำให้เป็นเนื้อเดียวกัน ใส่เกลือเล็กน้อย
เมื่อทำเสร็จแล้วก็นำมาพักไว้และนำมาใส่ไส้ โดยการทำให้ข้าวจี๋นั้นต้องนำงาดำและงาขาวมาคั่วให้มี
กลิ่นหอม พร้อมใส่มะพร้าวทึบทึก (ไม่อ่อนและไม่แก่ไป) พอได้ที่แล้วให้เคี่ยวน้ำตาลพอเหนียวพอเริ่ม
ใช้ได้จะแปะแฉลงไปผสมกับน้ำตาลและเคี้ยวไปเรื่อย ๆ จนเหนียวเป็นเนื้อเดียวกัน แล้วนำงาขาวและ
งาดำที่ เตรียมไว้ผสมลงไปใส่น้ำตาลเคี้ยวแล้วก็ห่อให้เป็นไส้เสร็จแล้ว นำข้าวเหนียวที่เตรียมไว้ห่อด้วย
ไส้แล้วนำไปชุบใส่ไข่ (ไก่) จึงนำไปทอดในกระทะอีกครั้ง

2) ฐานการเรียนรู้ของที่ระลึกวัฒนธรรมไทยพวน

ยาตมสมุนไพรไทยพวน เป็นการนำภูมิปัญญา โดยมีการนำ สมุนไพรแห้ง ได้แก่ ดอกไม้จันทน์กระวาน กานพลู โปยกัก อบเชย พริกไทยดำ และทีชาดไม้ได้คือ "ผิวมะกรูดแห้ง" ที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่น ตมแล้วสดชื่นทันทีหายใจโล่งสะดวก แก้ววิง เวียนศีรษะ ช่วยให้ผ่อนคลาย กลิ่นหอมเย็นชื่นใจ ด้วยการผสมผสานอย่างลงตัวของสมุนไพรไทย ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น ชุมชนไทยพวน ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลีจังหวัด นครนายก

ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าทอมือไทยพวนเป็นสินค้าหลากหลายประเภท เช่น เสื้อผ้า กระเป๋า ผ้าพันคอ เป็นต้น เป็นการต่อยอดผ้าไทยให้สามารถประยุกต์ใช้ได้หลากหลายโอกาส และใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

3) ฐานการเรียนรู้ผ้าทอไทยพวน

ผ้าทอไทยพวน คือหนึ่งในผ้าทอมือที่เป็นเอกลักษณ์ โดดเด่นเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปเนื่องจากลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ แสดงถึงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนที่สืบทอดมา ที่มาของความคิดสร้างสรรค์ของลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของงานผ้าทอไทยพวน คือ ความเชื่อที่อยู่เบื้องหลังลวดลายของผ้าที่เชื่อมโยงผูกพันอยู่กับ ความเชื่อและความศรัทธาในพุทธศาสนา คนพวนตั้งแต่อดีตขึ้นชื่อว่า เป็นอีกกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่มีความศรัทธาต่อพุทธศาสนาอย่างยิ่ง และความศรัทธาดังกล่าวได้ถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสรรค์ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของงานหัตถกรรมผ้าทอไทยพวน

ลายพญานาคน้อย

เป็นความเชื่อของคนลาวที่เชื่อว่าพญานาคเป็นผู้มีฤทธิ์เดช มีเงินทอง คนไทยพวนจึงมีความเชื่อว่าถ้าเรามีความเกี่ยวข้องกับพญานาคก็จะ ทำให้มีพญานาคคอยคุ้มครอง มีความสุข ร่ำรวย คนพวนจึงคิดลายผ้าขึ้นนี้ขึ้นมาเมื่อใส่เสื้อผ้าลายพญานาคแล้วก็จะทำให้ประสบความสำเร็จ

ลายขอ

สืบเนื่องมาจากเรื่องเล่าของพญานาคที่ครั้งหนึ่งไม่สามารถบวชอยู่ได้จึงขอเป็นส่วนหนึ่งของศาสนา คนพวนจึงคิดลายผ้าขึ้นนี้ขึ้นมาให้มีลักษณะ สอดคล้องกับลายพญานาคน้อย เพื่อสื่อถึงความศรัทธาในพุทธศาสนาและการมี เมตตามหานิยมเดินทางไปไหนก็มีแต่คนรักคนเมตตา

ลายตุ้มตัน

มาจากสิ่งที่เป็นเครื่องประกอบในงานมงคล หรือวันสำคัญที่นิยมห้อยตุ้มตามบ้าน ซึ่งก่อนหน้านี้นักชาวไทยพวนนิยมห้อยกันทุกบ้าน ลายตุ้มตันจึงเหมือน เป็นลวดลายที่เมื่อใส่แล้วจะมีความเป็นสิริมงคลนำแต่สิ่งที่ดีที่งามเข้ามาสู่ผู้สวมใส่

ลายโพธิศรี

มาจากตัวโพธิศรีที่เป็นส่วนหนึ่งของพิธีทอดกฐิน ในการทอดกฐิน ชาวพวนจะมีโพธิศรีมัดหีบเงิน ซึ่งถือเป็นของศักดิ์สิทธิ์ในพิธีทางศาสนา เมื่อสวมใส่ก็จะเกิดความมั่งมีมงคล เสริมสร้างบารมีมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครอง อยู่ภายใต้ร่มโพธิ์ของพระพุทธศาสนาเจริญในศีลในธรรม

ลายดอกสุพรรณิการ

คุณสุนันท์จันนา เป็นผู้คิดค้นขึ้นมาให้มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครนายก เพราะดอกสุพรรณิการเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดนครนายก จึงเท่ากับเป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนไป และใช้ทักษะความรู้ด้านการทอผ้ามาพัฒนาให้เกิดตัวสินค้าที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนที่หลากหลายกลุ่มมากยิ่งขึ้น

4) ฐานการเรียนรู้โฮมสเตย์

พักแบบโฮมสเตย์ เกิดจากชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนไทยพวน เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เรียนรู้มรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรมของชุมชนมี 4 ชุมชน 1. ชุมชน “บ้านฝั่งคลอง” ก่อตั้ง พ.ศ. 2541 สร้างเป็นพิพิธภัณฑ์ เมื่อปี พ.ศ. 2562 โดยสถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ (สพร.) มีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การต้อนรับด้วยคณะกลองยาว การบายศรีสู่ขวัญ การรับประทานอาหารพาสาย (อาหารกลางวัน) โดกไทยพวน ชมการแสดงพื้นบ้านชุด 3 ลำ (ลำพวน ลำตัดพวน รำโชน) และฟ้อนชุดชาวเขียงขวาง 2. ชุมชน “บ้านใหม่” เป็นชุมชนฟื้นฟูศิลปปะการทอผ้าพื้นบ้านไทยพวนที่ยังรักษาลวดลายโบราณไว้ เช่น ลายพญานาคน้อย ลายตุ้มตันโพธิ์ศรี ลายขอ ลายดอกสุพรรณิกา ซึ่งดอกไม้ประจำจังหวัดนครนายก มีกิจกรรมสาธิตการทำขนม “ข้าวกระยาคุ” อาหารว่างและขนมของฝากจากชุมชนไทยพวน 3. ชุมชน “บ้านเกาะหวาย” เป็นแหล่งเรียนรู้การแปรรูปและการถนอมอาหารของชาวไทยพวน เช่น สาธิตทำปลาตุสมุนไพร่ไทยพวน การทำข้าวผัดปลาตุสมุนไพร่ ไข่เค็มเตยหอมห่อด้วยใบบัว มีการเรียนรู้วิถีชุมชน 4 ฐาน คือ ฐานภาษา ฐานการแต่งกาย ฐานอาหารพื้นบ้าน ฐานที่พักอาศัย/สิ่งแวดล้อม โฮมสเตย์ ทางชุมชนมีที่พักแบบโฮมสเตย์ให้บริการ “บ้านท่าแดง” เป็นชุมชนชาติพันธุ์ “พวน” มาจากเขียงขวาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เมื่อประมาณ 200 กว่าปี จุดเริ่มต้นของชาวไทยพวนจังหวัดนครนายก นักท่องเที่ยวสามารถไปกราบไหว้พระสถูปหลวงพ่อภาระ ผู้นำชาวไทยพวนที่นำขบวนเดินทางมาสู่ประเทศไทยและนมัสการพระศรีอารยเมตไตรย พระพุทธรูปที่คล้องคอข้างมาจากแขวงเขียงขวาง สปป.ลาว นำมาประดิษฐานที่พระอุโบสถวัดท่าแดง ในปัจจุบัน อัตราค่านำเที่ยว 4 ชุมชน ได้แก่ โปรแกรมครึ่งวัน จำนวน 40 คนขึ้นไป ราคา 399 บาทต่อคน โปรแกรม 1 วัน จำนวน 40 คนขึ้นไป ราคา 899 บาทต่อคน และโปรแกรม 2 วัน 1 คืน จำนวน 40 คนขึ้นไป ราคา 1,400 บาทต่อคน

5) ฐานการเรียนรู้ภาษาไทย

เป็นการใช้ภาษาและอักษรในรูปแบบคล้ายและเหมือนกันกับชาวไทย ใหญ่ในส่วนเหนือและ ตะวันออก ต่อเนื่องไปถึงสายเวียงจันทน์ เชียงขวาง สมัยโยนก ลานนาไทย ซึ่งมีรูปแบบเป็นของตนเอง เนื่องจากการทำสงครามเป็นสาเหตุที่ทำให้ จังหวัดนครนายกประกอบด้วยชนกลุ่มน้อยหลายเผ่าพันธุ์ แต่ละกลุ่มมีเอกลักษณ์ เฉพาะกลุ่มแตกต่างกันไป ภาษาพูดของไทยพวนเป็นภาษาที่ไพเราะต่างจาก ภาษาพูดของลาวเวียงที่สั้น ๆ ห้วน ๆ เช่น "พีเลอ" (ภาษาไทยพวนหมายถึงอะไร) "เอ็ดพีเลอ" (หมายถึงทำอะไร)

เฮา ข้าน้อย ข้อยน้อย ข้อย กัน หมายถึง ตัวผู้พูด

โด้ว หมายถึง คำสรรพนามบุรุษที่สอง

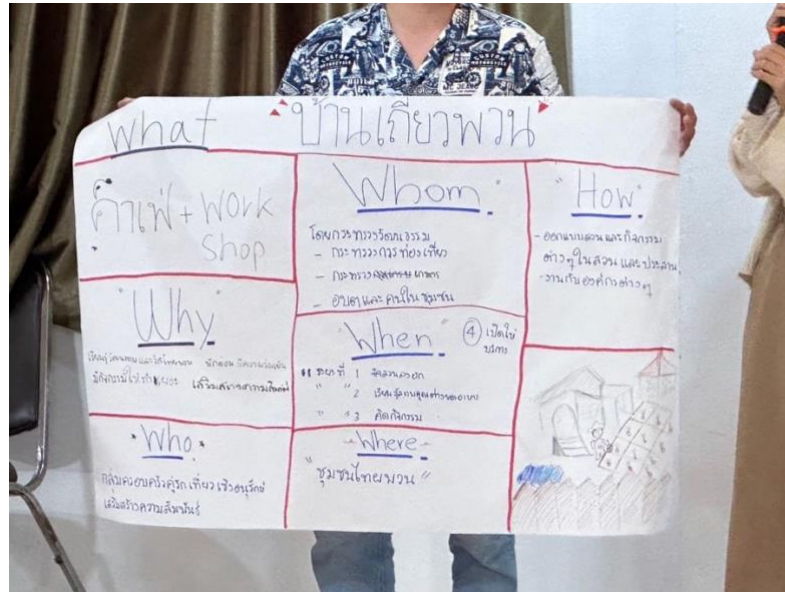
เพิ่น หมายถึง คำสรรพนามบุรุษที่สาม ฯลฯ

ผลลัพธ์จากชุมชนสู่ปลายทางเป็นโมเดล

ผลลัพธ์จากชุมชนสู่ปลายทางเป็นโมเดล bmc/mic/mind map มีดังนี้

1. การพัฒนาการบริการ

นักศึกษามีแนวคิดโมเดล bmc ของโฮมสเตย์ ไม่เพียงแต่เป็นการให้บริการในบ้านเท่านั้น ยัง รวมถึงการบริการของชุมชน หรือท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วยผู้ที่เป็นเจ้าของบ้านนอกจากจะต้องจัดเตรียม สถานที่ภายในบ้านแล้วยังต้องมีการบอกกล่าว แจ้งให้ทราบหรือประสานงานกับท้องถิ่นหรือให้เพื่อน บ้านทราบเพื่อช่วยกันอำนวยความสะดวกและดูแลความปลอดภัย รวมถึงการให้บริการในรูปแบบ อื่นๆด้วย เช่นบริการนำเที่ยวสถานที่ชุมชนที่น่าสนใจ การเช่าอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ ในการท่องเที่ยว เช่น การเช่าจักรยาน การเช่าเรือ ควรมีการกำหนดราคาที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน แผนที่การเดินทาง ก็ ควรจัดทำให้ชัดเจนและง่ายต่อการทำความเข้าใจ และสามารถใช้ได้จริง ธุรกิจแบบโฮมสเตย์เป็นธุรกิจ ที่ต้องใกล้ชิดกับลูกค้ามากที่สุดธุรกิจหนึ่ง เพราะลูกค้าจะต้องอยู่กับเรา ตั้งแต่ตื่นเช้าขึ้นมาจนกระทั่ง เข้านอน ฉะนั้นเจ้าของบ้านจึงต้องคำนึงถึงบทบาทของการเป็นเจ้าบ้านที่ดีเป็นสำคัญ ความเป็นมิตร ไมตรี และยิ้มแย้มแจ่มใส จะทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจและกลับมาใช้บริการอีก การตกลึกความรู้ของนักศึกษา แนวคิดโมเดล bmc ในประเด็นการพัฒนาบริการของโฮมสเตย์ ดัง ภาพ

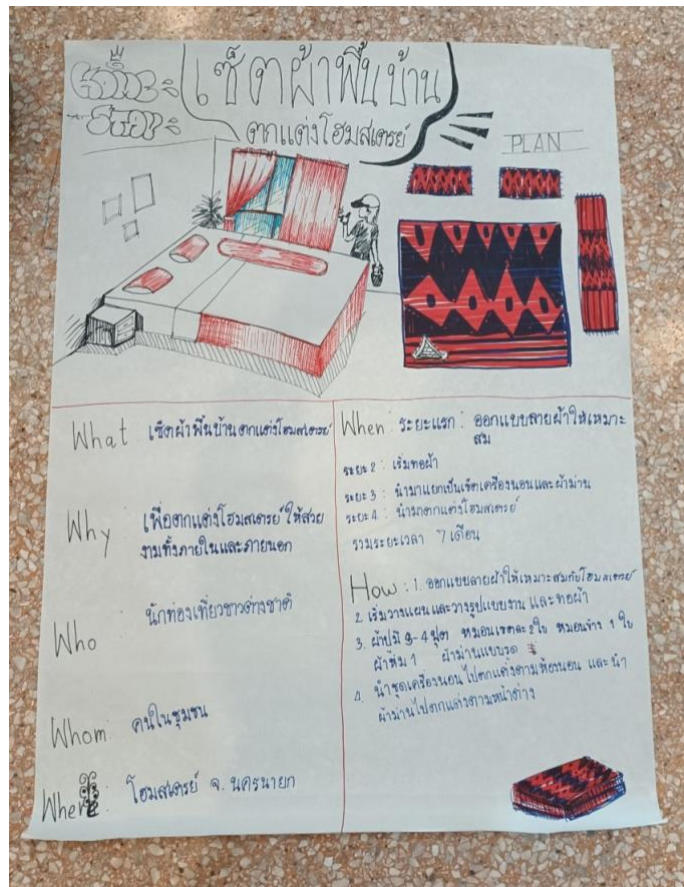

ภาพที่ 5.9 การตกผลึกความรู้โมเดล bmc การพัฒนาการบริการของโฮมสเตย์

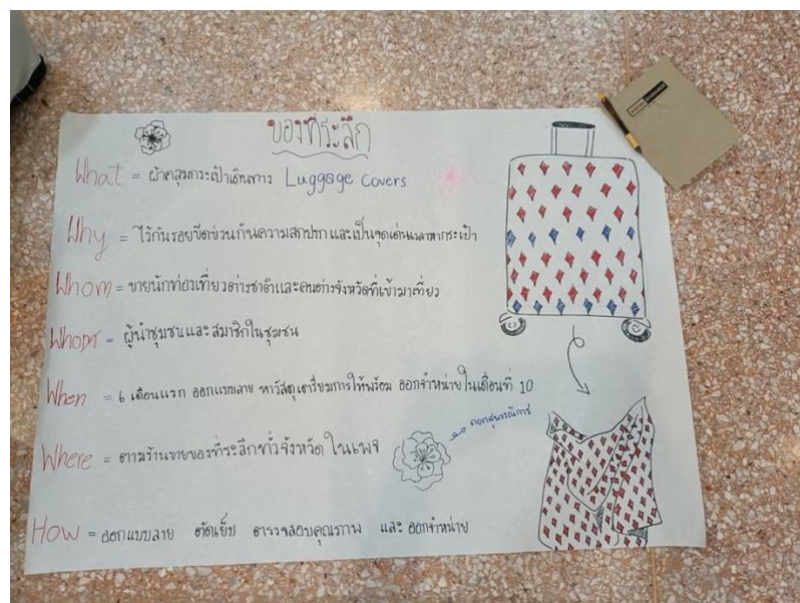
2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์

นักศึกษามีแนวคิดโมเดล bmc ของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยพวน โดยค้นหาแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มและการยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือๆ สู่การตลาดสมัยใหม่ และนำเสนอแนวทางการพัฒนาผ้าทอมือๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยคำนึงถึงกลุ่มผู้ประกอบการต้องรักษาภูมิปัญญาที่สืบทอดรักษามาสร้างให้เป็นอัตลักษณ์ ในโมเดลธุรกิจที่นักศึกษาออกแบบคำนึงถึงหลักการออกแบบโดยทั่วไปที่สำคัญคือ ประโยชน์ใช้สอย (Function) ซึ่งต้องพิจารณาทั้งในส่วนของประโยชน์ใช้สอย ด้านจิตใจ (Psychological Function) โดยการทำให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายเกิดความพึงพอใจหรือถูกใจ เช่น การมีลวดลายสีสันทันตุดตาดาน่าสนใจ มีมูลค่ามากกว่าราคาที่ตั้งไว้ และดูดีมีระดับ เป็นสัญลักษณ์แสดงภาพพจน์ของภูมิฐานะ และประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพ (Practical Function) ซึ่งเป็นประโยชน์ใช้สอยโดยตรงต่อผู้ใช้ สามารถจับต้องใช้งานได้ตามที่กำหนดไว้ อีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญคือ การคงเอกลักษณ์และการสื่อความหมายของลวดลายและสีสันทันต่าง ๆ ตามความเชื่อของชาวไทยพวน การตกผลึกความรู้ของนักศึกษา แนวคิดโมเดล bmc ในประเด็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุด set ที่นอนผ้าทอไทยพวน และแนวคิดโมเดล bmc ในประเด็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมกระเป๋ากอล์ฟผ้าทอ ไทยพวน ดังภาพ

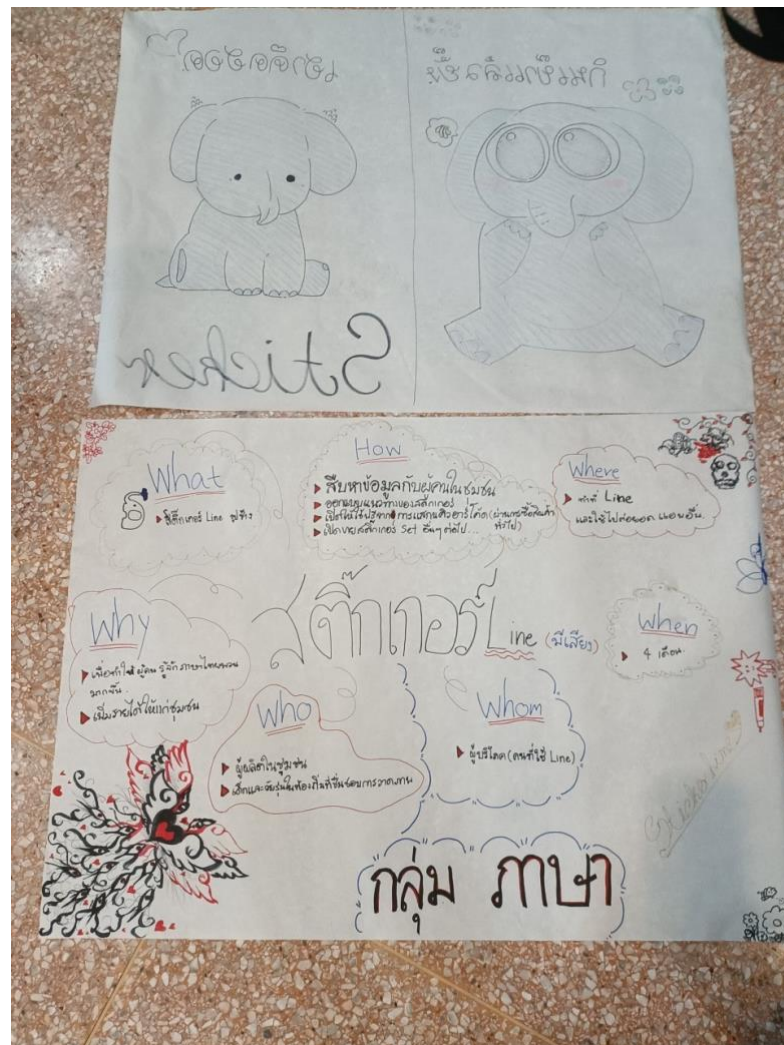
ภาพที่ 5.10 การตกผลึกความรู้โมเดล bmc การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุด set ที่นอนผ้าทอไทยพวน

ภาพที่ 5.11 การตกผลึกความรู้โมเดล bmc การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมกระเป๋าผ้าทอไทยพวน

3. การพัฒนานวัตกรรมชุมชน

นักศึกษามีแนวคิดโมเดล bmc การใช้รหัสในการประกอบสร้างความหมายของภาษาและอักษรในรูปของไทยพวน ในรูปแบบสติ๊กเกอร์ไลน์เพื่อใช้ในการสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นสื่อภาพที่ประกอบเป็นตัวคาแรคเตอร์การ์ตูนให้แสดงอารมณ์ ความรู้สึกผ่านสีหน้าและกิริยาท่าทาง ควบคู่กับสัญลักษณ์ในรูปแบบ สื่อตัวเขียนประกอบกับข้อความภาษาไทยพวนเพื่อใช้โต้ตอบแต่ละสถานการณ์ เนื้อหาหลักของสติ๊กเกอร์ไลน์ เป็นการสานต่อและถนอมรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่แตกต่างไปตามระดับของความสัมพันธ์ นอกจากนี้บริบท ทางสังคมและวัฒนธรรมยังเข้ามามีอิทธิพลต่อการประกอบสร้างสติ๊กเกอร์ไลน์ร่วมด้วย การตกผลึกความรู้ของนักศึกษา ในประเด็นการพัฒนานวัตกรรมแนวคิดโมเดล bmc ของสติ๊กเกอร์ไลน์ไทยพวน ดังภาพ

ภาพที่ 5.12 การตกผลึกความรู้โมเดล bmc การพัฒนานวัตกรรมสติ๊กเกอร์ไลน์ไทยพวน

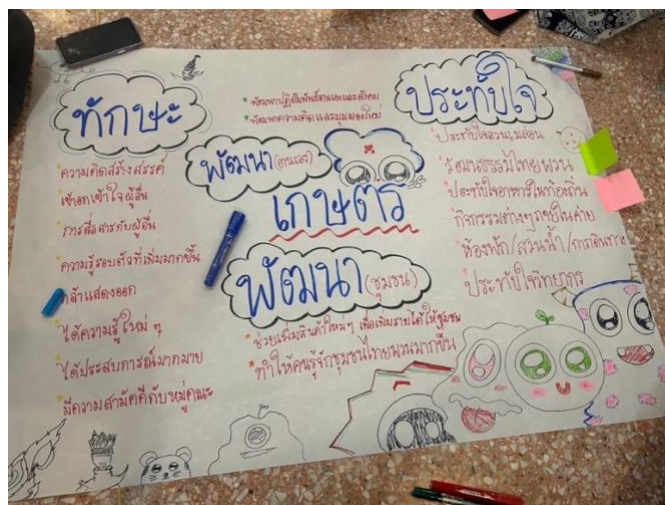
4. การพัฒนาด้านอื่น ๆ

นอกจากนี้นักศึกษายังมีแนวคิดโมเดล bmc เกี่ยวกับการแปรรูปอาหารต่าง ๆ เช่นไอศกรีม ผลไม้ตามฤดูกาลของจังหวัดนครนายก โมเดล bmc เกี่ยวกับอาหารสุขภาพ รวมถึงการพัฒนารสชาติของอาหารพื้นบ้านไทยพวนให้มีหลากหลายรสชาติเช่นข้าวจี เป็นต้น การตกผลึกความรู้ของนักศึกษาในประเด็นการพัฒนาด้านอื่น ๆ แนวคิดโมเดล bmc การพัฒนารสชาติของอาหารพื้นบ้านไทยพวน ดังภาพ

ภาพที่ 5.13 การตกผลึกความรู้โมเดล bmc การพัฒนานวัตกรรมรสชาติของอาหารพื้นบ้านไทยพวน

นอกจากนี้ นักศึกษายังตกผลึกความรู้ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลสัมภาษณ์ชุมชน และฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือวิศวกรสังคม โดยสะท้อนผลจากจากประสบการณ์และประโยชน์ที่ได้รับ ดังภาพ

ภาพที่ 5.14 การตกผลึกความรู้ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลสัมภาษณ์ชุมชน และฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือวิศวกรสังคม

ภาพที่ 5.15 การสะท้อนผลจากประสบการณ์และประโยชน์ที่ได้รับของนักศึกษา

ผลของการฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือวิศวกรรมสังคม ณ ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก จำนวน 5 รุ่น ถือว่าได้ผลสำเร็จดีมาก เพราะการออกแบบกิจกรรมเอื้อให้นักศึกษาเกิดการตกผลึกความรู้ ในประเด็นต่าง ๆ ในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การพัฒนาการบริการ การพัฒนานวัตกรรมชุมชน และสามารถนำไปพัฒนาต่อเนื่องจนเกิดเป็นงานบริการวิชาการจากการลงพื้นที่ได้อีกด้วย

การเสวนาจัดการความรู้

การเสวนาเพื่อจัดการความรู้เพื่อพัฒนาทักษะบัณฑิตวิศวกรรมสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จัดขึ้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2567 มีการทบทวนการจัดกิจกรรมว่า

“เมื่อลงไปพื้นที่แล้วนักศึกษาได้อะไร?”

“5 เครื่องมือที่นำไปสู่ทักษะสามารถเกิดขึ้นได้จริงหรือไม่ ?

มีประเด็นดังนี้

ทบทวนการถ่ายทอดหลักการ “Student – Based Outcomes”

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ถอดหลักการ “Student – Based Outcomes”

วิศวกรรมสังคม จาก 12 ข้อ ประกอบด้วย

- 1) แยกแยะข้อเท็จจริง (fact) ออกจากอารมณ์และความรู้สึก (feeling)

ใช้ข้อเท็จจริงในการตัดสินใจ

- 2) มี Growth mindset เห็นปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทาย
- 3) ยอมรับความเห็นต่างและหาจุดร่วมเพื่อการพัฒนาต่อไป
- 4) สืบเสาะข้อเท็จจริง วิเคราะห์ข้อมูลได้ และตัดสินใจบนหลัก เหตุ-ผล (Cause - Effect)
- 5) เข้าใจและเคารพวิถีชีวิตของเพื่อร่วมงานและคนในชุมชน
- 6) ตั้งคำถามอย่างสงสัยใคร่รู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลหลากหลายมิติ
- 7) วิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลเพื่อการพัฒนาได้
- 8) เลือกเวลาและประเด็นการมีส่วนร่วมได้อย่างเหมาะสม
- 9) เห็นคุณค่าอดีต เพื่อเข้าใจปัจจุบัน แล้วจึงวางแผนอนาคต อย่างรอบคอบและมีเหตุผล
- 10) รู้จักทุกขั้นตอนอย่างถ่องแท้ เพื่อเลือกพัฒนาตามศักยภาพ ตรงเป้าหมาย
- 11) เลือกปรับปรุง (Modify) ยกระดับ (Improve) หรือสร้าง เพิ่ม (Create) กระบวนการใด ๆ ได้อย่างเหมาะสมเพื่อเพิ่ม ผลลัพธ์ที่มีคุณค่า ทั้งนี้เพื่อเชื่อมโยงความเป็นนักคิด
- 12) ชวนเพื่อน จูงมือน้อง ขอร้องพี่ ร่วมใจพัฒนาอย่างเห็นคุณค่าบนหลักเหตุผล เช่น สามารถคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ หรือไม่จำเป็นต้องทำคนเดียว

บทบาทจุดประสงค์ในการพัฒนานักศึกษา

หัวใจสำคัญที่เป็นเป้าหมายของวิศวกรสังคมคือ การเน้นที่จะพัฒนานักศึกษา โดยที่เอนักศึกษาเป็นที่ตั้ง ว่าต้องการให้เกิดคุณลักษณะที่สะท้อนไปที่นักศึกษาว่าได้อะไรบ้าง หากชุมชนหรือสังคมพื้นที่ได้ประโยชน์ก็ถือว่าถือว่าเป็นเรื่องที่ดี ดังนั้น จุดประสงค์ในการอบรมนักศึกษาให้เกิดทักษะบัณฑิตวิศวกรสังคม “เป็นการเน้นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับตัวตัวนักศึกษา” ว่านักศึกษาได้รับความรู้อะไร สามารถนำมาเชื่อมโยงหรือนำมาประยุกต์ใช้กับการแก้ไขปัญหาหรือโจทย์ปัญหาที่กำหนด หรือเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

บทบาทการสอนเครื่องมือวิศวกรสังคม

การสอนเครื่องมือวิศวกรสังคมด้วยเครื่องมือพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) เครื่องมือฟ้าประทาน 2) เครื่องมือนาฬิกาชีวิต 3) เครื่องมือไหมโล่กระบวนการ 4) เครื่องมือไหมโล่พัฒนาการ และ 5) เครื่องมือ MIC MODEL ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ในการนำไปสอนจริงอาจมีการประยุกต์ หรือสามารถยืดหยุ่นเครื่องมือเหล่านั้นได้ ทางคณะได้ประชุมหารือเพื่อถ่วงถ่วงว่าการจัดกิจกรรมใดสามารถทำให้เกิด ทักษะอะไร ประกอบด้วย

1. ทักษะนักคิด หมายถึง การมีทักษะการคิดเชิงเหตุ-ผล ปราศจากความรู้สึกและอารมณ์
2. นักสื่อสาร หมายถึง การมีทักษะในการพูดคุย สื่อสาร กับบุคคลทุกระดับ
3. ทักษะนักประสาน หมายถึง การประสานงานกับคนในระบบและนอกระบบ กลุ่มของตน และคนนอกกลุ่มได้
4. นักนวัตกรรม หมายถึง นักศึกษาสามารถคิดสร้างสรรค์ขึ้นมาได้

ในการพัฒนานักศึกษาจะต้องตั้งคำถามว่าสุดท้ายแล้วนักศึกษาทำแล้วได้อะไร ถ้าทำต่อไปต้องปรับอย่างไร หรือเตรียมพร้อมรับมือกับปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นบ้าง นอกจากนี้จะทำให้เกิดมุมมองที่กว้างขวางและลึกซึ้งขึ้นได้

การทบทวนฐานกิจกรรม

การเสวนาการจัดการความรู้มีการทบทวนการกิจกรรมที่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดำเนินการต่อเนื่องเป็นปีที่ 3 เพื่อเป็นการทวนสอบและทบทวนกิจกรรมย่อย สรุปโดยเป็น 3 กลุ่มกิจกรรม ประกอบด้วย

1. **กิจกรรมที่มีความเหมาะสมหรือดีแล้ว** หมายถึง เป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาให้นักศึกษาเกิดทักษะบัณฑิตวิศวกรสังคมได้บรรลุวัตถุประสงค์ ได้แก่

- 1) กิจกรรมการลงพื้นที่ชุมชน
- 2) กิจกรรมการทบทวนความรู้

นักศึกษาส่วนมากได้ประโยชน์อะไรบ้าง รู้สึกอย่างไรกับกิจกรรมเป็นรายบุคคล เป็นการ Reset ตัวเอง และการ Reset กิจกรรม

- 3) การถอดบทเรียน
- 4) การพัฒนาชิ้นงาน

2. **กิจกรรมที่ควรปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์** หมายถึง เป็นกิจกรรมที่สามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์เฉพาะหน้า จึงจะพัฒนาให้นักศึกษาเกิดทักษะบัณฑิตวิศวกรสังคมหรือบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ได้แก่

1) ควรปรับเปลี่ยนจากอาจารย์ผู้สอนเป็นนักศึกษาในการเป็นผู้นำการจัดกิจกรรม สันทนาการ เนื่องจากนักศึกษามีช่วงอายุใกล้เคียงกัน มีความคิดอ่านใกล้เคียงกัน เวลาจัดกิจกรรมจึงมีปฏิสัมพันธ์ได้อย่างไม่เก้อเขิน ซึ่งกลุ่มนักศึกษาด้วยกันสามารถสร้างแรงจูงใจในการร่วมกิจกรรมได้อย่างมาก

2) การลดบทบาทอาจารย์ มาเป็นโค้ชหรือที่ปรึกษากลุ่ม ควรเป็นการเน้นและออกแบบกิจกรรมโดยให้นักศึกษาเป็นผู้ดำเนินการหลัก

3) ควรเพิ่มพื้นที่ในการจัดโครงการ ควรเพิ่มพื้นที่ในการจัดโครงการ เช่น พื้นที่ในเขตจังหวัดนนทบุรีหรือกรุงเทพมหานครตอนเหนือซึ่งเป็นพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นความแตกต่างหรือโจทย์ปัญหา บริบทที่แตกต่าง เพื่อให้มีการฝึกใช้วิจารณญาณ ได้กว้างขวางและเหมาะสมยิ่งขึ้น

4) การจัดกลุ่มนักศึกษาจากการคละสาขาวิชา ผลสะท้อนของอาจารย์และนักศึกษามีทั้งสองด้านคือ 1) หากนักศึกษาที่อยู่ในสาขาวิชาเดียวกันหรือรู้จักกันมาก่อน หากมีผู้นำก็จะทำให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการร่วมมือร่วมใจกัน และ 2) หากเป็นการจัดกลุ่มแบบคละสาขาวิชา จะมีนักศึกษา บางส่วนอยู่ในบทบาทของผู้ตาม ไม่กล้าที่จะนำเสนอ หรือร่วมกิจกรรมเพราะยังไม่รู้จักกันดีมากนัก

5) การเพิ่มระยะเวลาในการจัดกิจกรรมระยะเวลาในการจัดกิจกรรมภายในเวลาครึ่งวัน อย่างครึ่งวันเช้าหรือครึ่งวันบ่ายนั้นอาจเป็นเวลาที่น่าเบื่อเกินไป เพราะนักศึกษาบางกลุ่มไม่ได้ลงมือปฏิบัติงานจริง เช่น ในการประกอบอาหารเพียงแต่ได้รับชมอย่างผิวเผิน อาจทำให้นักศึกษาไม่มีต้นทุน และไม่เกิดการต่อยอดในการคิดสร้างสรรค์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ถ้านักศึกษาไม่ได้ทำก็จะทำให้ทักษะนั้นเกิดขึ้นยาก มีแนวทางแก้ไขคือ อาจปรับเปลี่ยนโดยการกำหนดประเด็น หรือหัวข้อให้นักศึกษาไปเลยเพื่อกระชับเวลา และให้นักศึกษาได้ลงปฏิบัติหน้างานจริงเพื่อให้เกิดประสบการณ์จริงประกอบการตัดสินใจ

6) ข้อเสนอแนะในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาวัตถกรรมหรือความคิดที่สร้างขึ้นมา

7) การมอบหมายชิ้นงานให้นักศึกษาให้ได้ทดลองทำหรือปฏิบัติจริง

8) กิจกรรมนันทนาการเพื่อประสานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่มกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษา อาจจัดในรูปแบบของการเข้าค่ายให้มากขึ้น เพราะนักศึกษามีความคาดหวังที่จะทำกิจกรรมกลุ่มเช่นนั้น เพราะเวลานักศึกษาต้องการเวลาในการพบปะและกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ในระดับมาก

9) บางกรณีกิจกรรมในฐานะชุมชน หากเด็กมีความสนใจก็จะดำเนินการต่อ ขณะเดียวกันหากนักศึกษาไม่มีความสนใจบางครั้งหัวข้อที่ได้รับมอบหมายไปก็จะถูกขับเคลื่อนด้วยตัวนักศึกษา และมีปฏิริยาสะท้อนกลับที่ไม่ตื่นตัวเท่าที่ควร

3. กิจกรรมที่ยกเลิกหรือหลีกเลี่ยง หมายถึงกิจกรรมที่ไม่สะท้อนวัตถุประสงค์ในการก่อให้เกิดทักษะบัณฑิตวิศวกรสังคมหรือมีปัญหาในการดำเนินการมาก ได้แก่ การจัดกลุ่มนักศึกษาที่มีจำนวนมากเกินไป

ในช่วงสรุปวิทยากรทั้ง 2 ท่าน ได้เน้นย้ำความสำคัญว่า “การพัฒนานักศึกษาให้เกิดคุณลักษณะบัณฑิตวิศวกรสังคมเป็นการศึกษาแบบอิสระ” ดังนั้น ถ้ามีการค้นหาว่าจะทำอะไรจึงจะเหมาะสม อาจจะได้มโนภาพไม่ชัดเจนนัก ทั้งนี้ถ้านักศึกษามีความสนใจเดิมในเรื่องใดแล้วก็มักจะทำได้เป็นอย่างดี

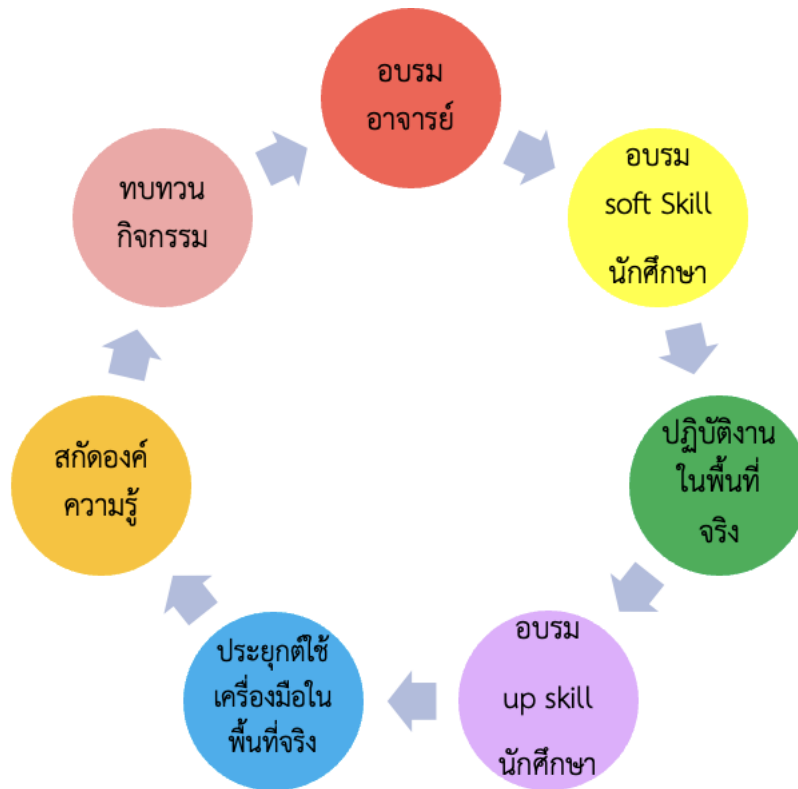
นอกจากนี้ กิจกรรมนันทนาการหรือสันทนาการมักควรสอดแทรกอยู่ในกระบวนการ ซึ่งควรให้คงอยู่ต่อไป และในตัวบุคลากรของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่เข้าร่วมดำเนินงานนั้น ทุกคนมีองค์ความรู้ในตัวมาประกอบใช้กับกระบวนการยิ่งจะทำให้เกิดความหลากหลาย และสุดท้ายจะเป็นการจัดการความรู้เพื่อให้คณะอาจารย์หรือทางคณะที่ต้องดำเนินกิจกรรมเพื่อตอบรับนโยบายมหาวิทยาลัยในครั้งต่อไปได้ จะส่งผลให้การบริหารจัดการเวลา นักศึกษา และงบประมาณดำเนินไปได้อย่างคล่องตัวยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากการดำเนินงานพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะบัณฑิตวิศวกรสังคมที่ผ่านมา เพื่อพัฒนาการดำเนินงานในปีการศึกษาต่อไป คือควรพิจารณาออกแบบวัน และเวลา ของการจัดกิจกรรมให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนจบ ไม่ควรพักรบเวลามากนัก เช่น นักศึกษาในหนึ่งรุ่น อาจจะทำกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัยและ กิจกรรมลงพื้นที่ภายนอกต่อเนื่องกัน จะได้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินกระบวนการ เพราะนักศึกษาไม่ต้องตื่นเช้า เพื่อการจัดกิจกรรมในวันที่สองแค่เพียงครึ่งวัน และต้องเดินทางกลับ

หากเป็นไปได้ควรรวบรัดให้เป็นกิจกรรมตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทางไปในครั้งเดียว จะทำให้ผลลัพธ์ในการเกิดกระบวนการเรียนรู้ การคิด การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การพัฒนา การต่อยอดความรู้อย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาเพิ่มศักยภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังส่งผลดีต่อกระบวนการดำเนินงานและการบริหารทรัพยากรได้อย่างดี

ภาพที่ 5.16 กระบวนการพัฒนาทักษะบัณฑิตวิศวกรสังคม
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บรรณานุกรม

- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. (2567). **ตราสัญลักษณ์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.** (ออนไลน์). <https://human.pnru.ac.th/>.
- ณัฐ จันทโรทัย และพีรติ จีงประกอบ. (2567). **สไลด์ประกอบการอบรมวิศวกรสังคม. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.**
- บดินทร์ วิจารณ์. (2547). **การจัดการความรู้สู่ปัญญาปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- บ้านเมือง. (2567). **วิศวกรสังคม : ยุทธศาสตร์สร้างชุมชนพลังบวกที่ยั่งยืน.** (ออนไลน์). <https://www.banmuang.co.th/column/politic/7126>.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. (2566). **ภาพกิจกรรมโครงการอบรมเสริมทักษะ SOFT SKILLS ด้วยกระบวนการวิศวกรสังคม (สำหรับนักศึกษา) รุ่นที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.** (ออนไลน์) <https://pnru.ac.th/album/375>.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2551). **กระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ของชุมชน.** กรุงเทพฯ.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ประมวลภาพการอบรมเชิงปฏิบัติการลงพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัย

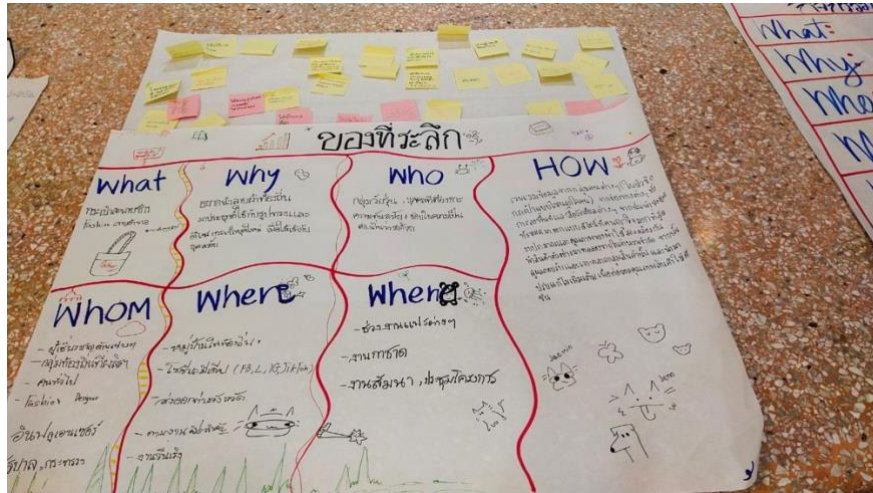

การตกผลึกโจทย์อาหาร

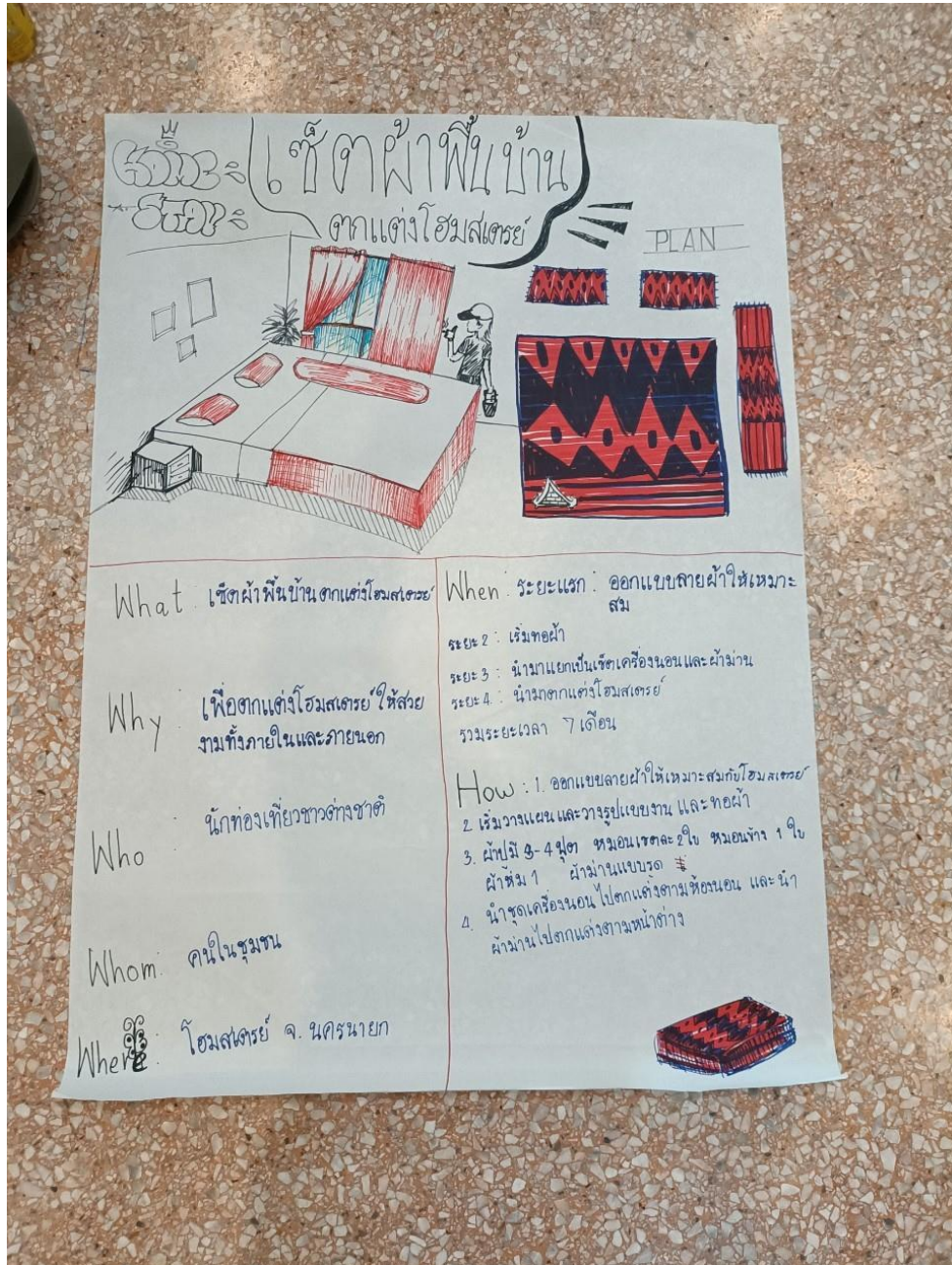
การตกผลึกโจทย์โรคมะเร็ง

การตกผลึกโจทย์ของทีระลึก

การตกผลึกโจทย์วิธีการ

การตกผลึกโจทย์ผ้าทอไทยพวน

ภาคผนวก ข

คำสั่งกิจกรรมเสวนาองค์ความรู้และจัดการความรู้ (KM)

คำสั่งคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ที่ ๑๒๙/ ๒๕๖๗
กิจกรรม เสวนาองค์ความรู้และจัดการความรู้ (KM)

ด้วยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กำหนดให้มีการจัดกิจกรรม เสวนาองค์ความรู้ และจัดการความรู้ (KM) ในวันพุธที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๗ เวลา ๐๘.๓๐-๑๖.๐๐ น. ณ ห้องประชุมชั้น ๖ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อให้การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น คณะจึงให้บุคลากรเข้าอบรม ดังนี้

๑. รองศาสตราจารย์วัชรินทร์ อินทรพรม	๒. รองศาสตราจารย์ประจักษ์ ไม้เจริญ
๓. รองศาสตราจารย์วณิภา ศิริวรสกุล	๔. รองศาสตราจารย์ณัฐพร ยวงเงิน
๕. รองศาสตราจารย์ชนะศึก วิเศษชัย	๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เมธี ทรัพย์ประสพโชค
๗. อาจารย์ธรรมนุญ จิตตรีบุตร	๘. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐพัชร เพ็ชรอาราณ
๙. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณวัฒน์ หลาวทอง	๑๐. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยงยุทธ ขำคง
๑๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรุณ ชัยนหา	๑๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภัสชา น้อยสะอาด
๑๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐพงษ์ มะลิซ้อน	๑๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปฐมชนก ศิริพิชระ
๑๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณพร บุญญาสถิตย์	๑๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฉันทัส เพ็ชรธรรม
๑๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัฒน สีนหงษ์	๑๘. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พลิสา สุนทรเศวต
๑๙. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วราภพ ประสานตรี	๒๐. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิเชษฐ์ สุดโต
๒๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐ จันทโรทัย	๒๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐภา เกิดทรัพย์
๒๓. อาจารย์ศุภินันท์การย์ ระวีวงศ์	๒๔. อาจารย์ภราดร กาญจนสุธรรม
๒๕. อาจารย์เกษณี คุ่มสุวรรณ	๒๖. อาจารย์ศิริวรรณ วิสุทธิรัตนกุล
๒๗. อาจารย์พีรติ จึงประกอบ	๒๘. อาจารย์อนุวัฒน์ คชวรรณ
๒๙. อาจารย์อัจฉรา ประไพพัทธ์	๓๐. อาจารย์ธีรเดช แพร์คุณธรรม
๓๑. อาจารย์กิตติศักดิ์ คงพูน	๓๒. อาจารย์สุกิจ ลัดดาภิรม
๓๓. อาจารย์อัจฉรา แสงสี	๓๔. อาจารย์เดชา ชาติวรรณ
๓๕. นางสาวชนมณภัทร เจริญราช	๓๖. นางามพิศ อ้อยแดง
๓๗. นางสาวสุมิตรา จิตตะระ	๓๘. นายศุภโชค มณีมัย
๓๙. นางสาวสุอังคณา ม่วงยัง	๔๐. นางสาวกัญญารัตน์ อัมภภาพ
๔๑. นางสาวจันทร์จิรา เทียมสุวรรณ	๔๒. นางสาวยุวดี สุขเกษม
๔๓. นางสาวปานหทัย วิทย์เมธากุล	๔๔. นายภูวิวัฒน์ จันทร์วงษ์
๔๕. นางสาวรุ่งอรุณ ทองน้อย	๔๖. นายศทาวุธ สุรโชติ
๔๗. นางรจนา ดวงเนตร	๔๘. นางสาวจิราพร มีสถิตย์

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

สั่ง ณ วันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

(รองศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ อินทรพรม)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ภาคผนวก ค

กำหนดการอบรมเสวนาองค์ความรู้และจัดการความรู้

กำหนดการอบรมเสวนาองค์ความรู้และจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ในวันพุธที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2567

ณ ห้องประชุมชั้น 6 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วัน/เวลา	กิจกรรม
วันพุธที่ 20 มีนาคม 2567	
08.30 – 09.00 น.	- ลงทะเบียน
09.00 – 12.00 น.	- เสวนาในหัวข้อเรื่อง “การพัฒนาการศึกษาให้มีทักษะบัณฑิตวิศวกรสังคม” วิทยากรโดย: 1. รองศาสตราจารย์ ดร.ชนะศึก วิเศษชัย 2. อาจารย์ศุภินันท์การย์ ระวีวงศ์
12.00 – 13.00 น.	- พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 15.00 น.	- เสวนาในหัวข้อเรื่อง “แนวทางการเขียนเค้าโครงงานวิจัย เพื่อพัฒนางาน (R2R) ของบุคลากรสายสนับสนุน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์” วิทยากรโดย: 1. รองศาสตราจารย์ ดร.วณิภา ศิริวรสกุล 2. รองศาสตราจารย์ ดร.ชนะศึก วิเศษชัย
15.00 - 16.00 น.	- สรุปข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างองค์ความรู้และจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) วิทยากรโดย: 1. รองศาสตราจารย์ ดร.วณิภา ศิริวรสกุล 2. รองศาสตราจารย์ ดร.ชนะศึก วิเศษชัย

หมายเหตุ: พักรับประทานอาหารว่างเวลา 10.30 น. และ 14.30 น.

ภาคผนวก ง
ประมวลภาพการเสวนาจัดการความรู้

พิธีเปิด

วิทยากร

การระดมสมอง

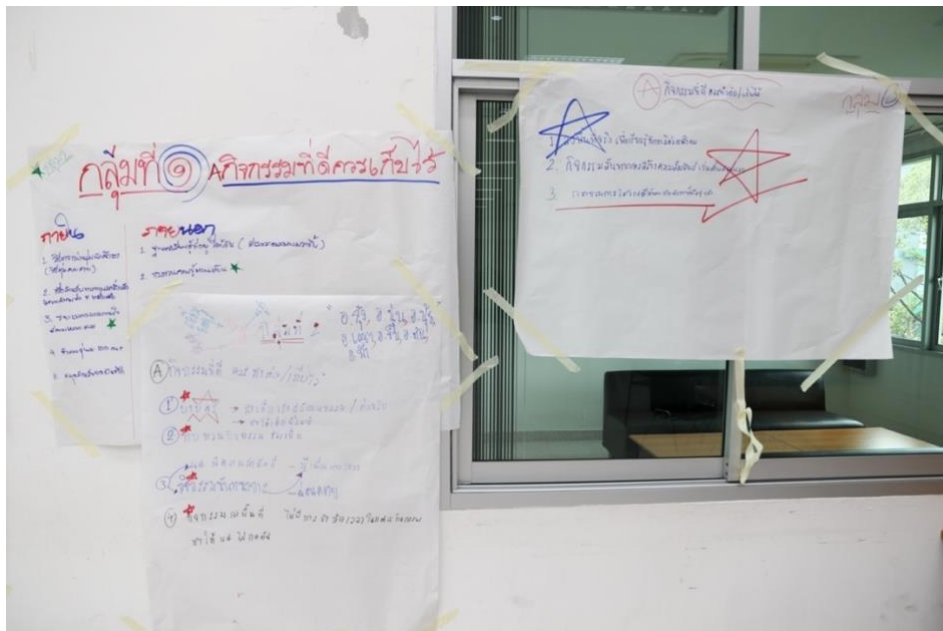
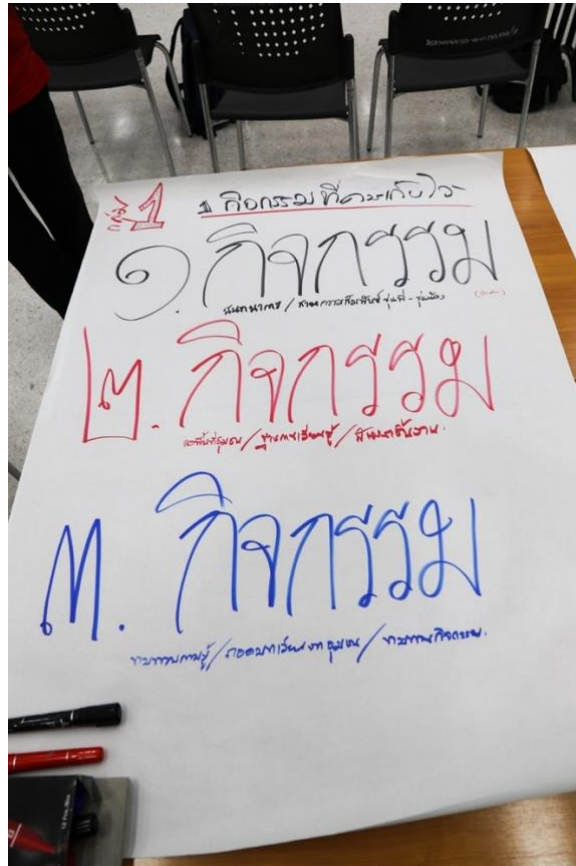
การระดมสมอง

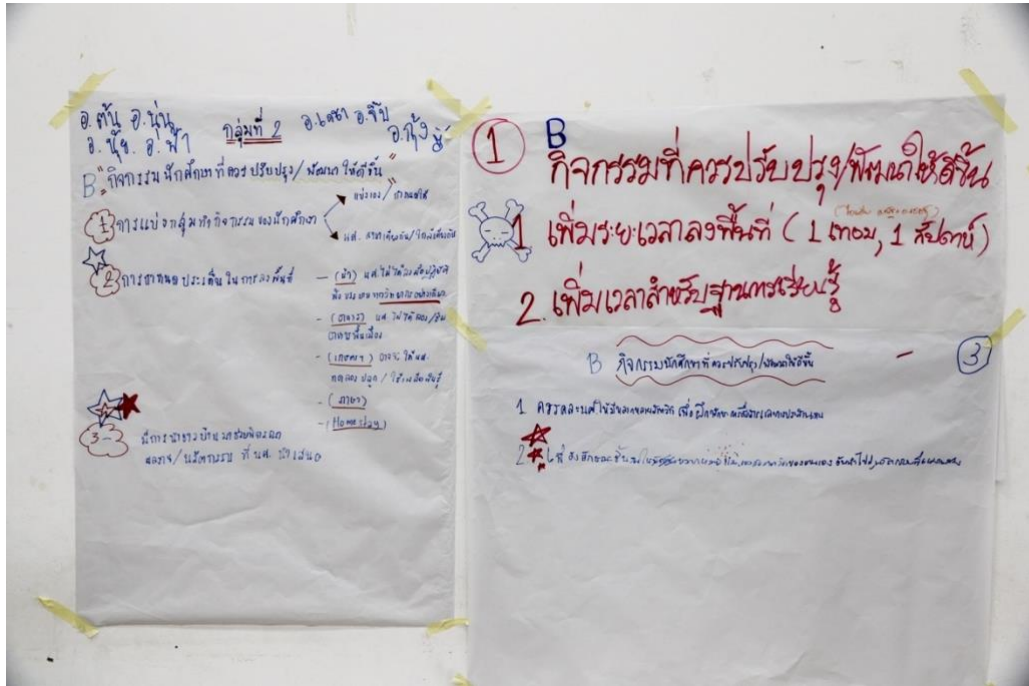
การนำเสนอ

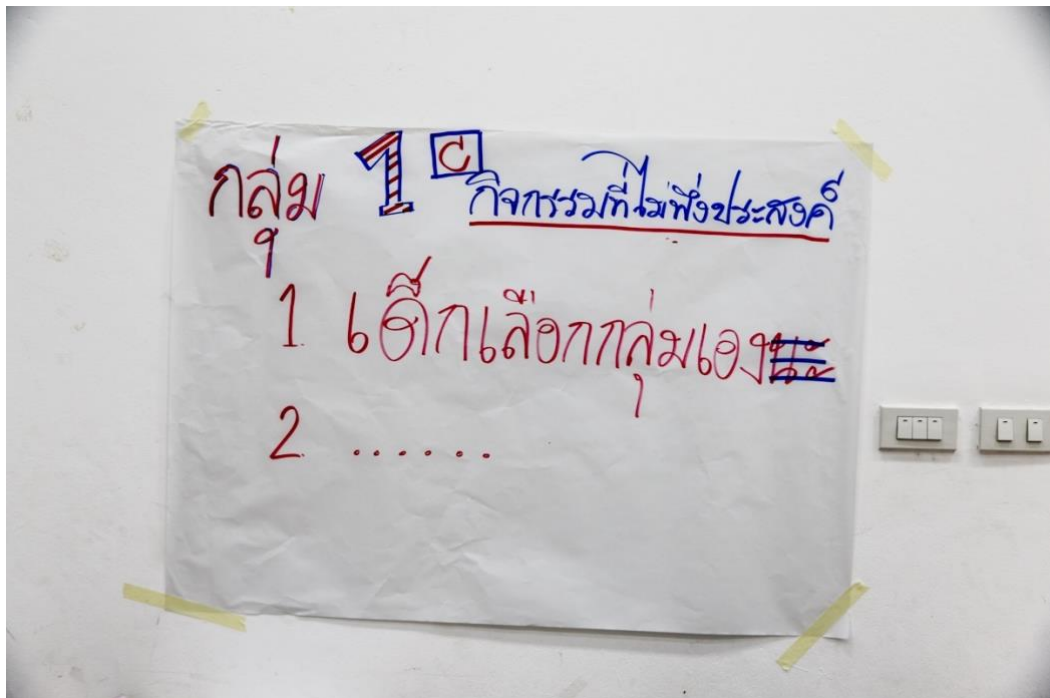
การนำเสนอ

การตกผลึกกิจกรรมที่ควรคงไว้

การตกผลึกกิจกรรมที่ควรปรับปรุง

การตกผลึกกิจกรรมที่ควรยกเลิก

